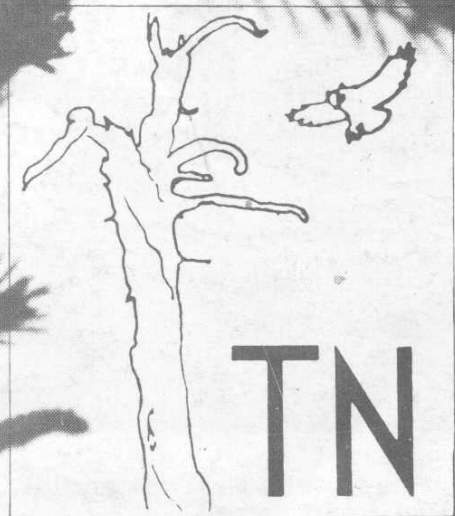

TRØNDESK NATUR

NR. 3 - 1984 - 11 ÅRG

NATURTIDSSKRIFT FOR TRØNDELAGSFYLKENE

Ansvarlig for utgivelsen:

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. NORD-TRØNDELAG
Postboks 28, 7035 Moholt
Postgiro 3 89 38 80

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

AVD. SØR-TRØNDELAG
Postboks 139 — Postgiro 3103991
7001 Trondheim

INNHold

Spjøtvoll, Ø., P.G. Thingstad og G.E. Vie: Fuglefaunaen i Nord-Trøndelag status pr. 1.1.1984. Rapport fra LRSK/Nord-Trøndelag.....	104
Størkersen, Ø.R.: Forekomsten av skjeand og knekkand i Trøndelag.....	119
Bangjord, G.: Vårtrekket 1983.....	126
Andersen, J.: Gaula, et vassdrag med en unik elvbreddfauna.....	130
DEBATT	
Tingstad, A.: Hva skjer med Eidsbotn.....	135
SISTE NYTT.....	136
SMÅSTYKKER	
Larsen, J.E.: Rødstjert i uglekasse.....	137
Kirkvold, I.: Jaktfalk som eggpredator ?.....	137
Værnesbranden, P.I.: Uvanlig reirplassering hos fossefall.....	138
KONKURANSEBILDER.....	139
FORENINGSNYTT.....	139
OPPROP.....	125, 140

Forsidebilde: Skogmus. Foto: Per Gustav Thingstad.

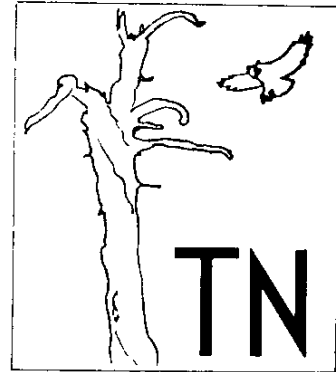
Redaksjon:

Jostein Sandvik (tlf. 07-513249) (red.)

Jarle Steinkjer

Anne Marit Strøm

Øystein R. Størkersen (tlf. 07-572864)

Adresse: Postboks 1719, Rosenborg
7001 Trondheim

Postgiro: 3 60 19 52

Abonnementkostnad 1984: Kr. 25.-

Trykk: Stjørdal Trykkeri A/S, 7500 Stjørdal

Nr. 3

September 1984

Opplag: 600

Vi er inne i en sjebnetime for norsk og trøndersk natur. Framtida til de siste "uberørte" vassdragene er under vurdering med samla plan og Sperstadutvalgets tredje innstilling. Argumentasjonen svinger fra dag til dag, med store typer i dagspressen. I den sammenheng bringer vi en artikkel som belyser en del av faunaen ved Gaula som er ukjent for de fleste, nemlig billefaunaen.

Ellers foreligger det utbyggingsplaner for flere av de mest verneverdige områdene i Trøndelag. Her kan nevnes oppdyrking av Momyrene i Åfjord, televerkets antenner i Grandefjæra, flyplass i Gaulosen, Statoils administrasjonsbygg i Leangenbukta, ny trasé for E6 ved Hammervatnet, og nye utfyllinger i Eidsbotn.

I de nærmeste månedene skal den framtidige bruken av disse områdene avgjøres. Det er derfor meget viktig at vi står på så alle kvalitetene ved områdene blir belyst. Vi har ikke råd til å få flere etterpåkloke politikere som ikke viste at.....

FRIST FOR INNLEVERING AV STOFF TIL NESTE NUMMER ER 20 NOVEMBER.

FUGLEFAUNAEN I NORD-TRØNDELAG
STATUS PR. 1.1.1984

RAPPORT FRA LRSK/NORD-TRØNDELAG

av

Øyvind Spjøtvoll, Per Gustav Thingstad & Geir Erik Vie

INNLEDNING

Denne rapporten gir en samlet oversikt over de fuglearter som er registrert i Nord-Trøndelag, basert på innkomne opplysninger til den lokale rapport- og sjeldenhetskomitéen (LRSK) i Nord-Trøndelag og kjente publiserte funn. Grunnlaget for denne faunistiske oversikten er den tidligere presenterte faunistiske rapporten fra Nord-Trøndelag (Thingstad et al. 1982), men også eldre opplysninger er nå innarbeidet i hovedartslista (Haftorn 1971, LRSK/Nord-Trøndelag 1982). I tillegg kommer så en rekke mer interessante funn fra de siste årene, deriblant flere førsteobservasjoner for fylket.

I alt er 267 ulike arter kjent registrert i fylket. For 8 av disse foreligger det ikke kjente, sikre observasjoner siden 1970. Dette gjelder: Rustand, vepsevåk, fasan, rovterne (én observasjon muligens Stjørdal 1.7.1970 - se Thingstad et al. 1982), skogdue, slagugle, isfugl og hortulan. Nye arter som er kommet til siden siste faunistiske rapport er: Natthegre (observasjonen er enda ikke behandlet av NSKF), rustsnipe, polarjo, sabinemåke, rosenmåke, splitterne, lappugle, lappiplerke, gulbrynsanger, pirol, rosenfink og dvergspurv.

AJOURFØRT SYSTEMATISK LISTE OVER NORD-TRØNDELAGS FUGLEFAUNA
PR. 1.1.1984

Lista er satt opp i overensstemmelse med systematikken til Voos (1973, 1977). De norske navnene følger Ree (1981). En stjerne etter artsnavnet angir at nye opplysninger om den aktuelle arten er kommet til siden siste faunistiske rapport (Thingstad et al. 1982), og blir nærmere omtalt under artskommentarene.

LOMMER - GAVIIFORMES

Lomfam. - Gaviidae

Smålom Gavia stellata

Storlom Gavia arctica *

Islom Gavia immer

Gulnebblo Gavia adamsii

LAPPEDYKKERE - PODICIPEDIFORMES

Lappedykkerfam. - Podicipedidae

Dvergdykker Tachybaptus ruficollis *

Toppdykker Podiceps cristatus *

Gråstrupedykker Podiceps grisegena *

Horndykker Podiceps auritus

STORMFUGLER - PROCELLARIIFORMES

Stormfuglfam. - Procellariidae

Havhest Fulmarus glacialis *

Grålire Puffinus griseus

Stormsvalefam. - Hydrobatidae

Stormsvale Oceanodroma leucorhoa

PELIKANFUGLER - PELECANIFORMES

Sulefam. - Sulidae

Havsule Sula bassana *

Skarvefam. - Phalacrocoracidae

Storskarv Phalacrocorax carbo *

Toppskarv Phalacrocorax aristotelis

Pelikanfam. - Pelecanidae

Hvitpelikan Pelecanus onocrotalus

Krøllpelikan Pelecanus crispus

STORKEFUGLER - CICONIIFORMES

Hegrefam. - Ardeidae

Natthegre Nycticorax nycticorax *

Gråhegre Ardea cinerea

Storkefam. - Ciconiidae

Stork Ciconia ciconia *

ANDEFUGLER - ANSERIFORMES

Andefam. - Anatidae

Knoppsvane Cygnus olor

Dvergsvane Cygnus columbianus

Sangsvane Cygnus cygnus

Sædgås Anser fabalis *

Kortnebbgås Anser brachyrhynchus *

Tundragås Anser albifrons *

Dverggås Anser erythropus *

Grågås Anser anser *

Stripegås Anser indicus

Snøgås Anser caerulescens

Kanadagås Branta canadensis

Hvitkinggås Branta leucopsis *

Ringgås Branta bernicla

Rustand Tadorna ferruginea *

Gravand Tadorna tadorna

Mandarinand Aix galericulata

Brunnakke Anas penelope

Snadderand Anas strepera *

Krikkand Anas crecca *

Stokkand Anas platyrhynchos

Stjertand Anas acuta

Knekkand Anas querquedula

Skjeand Anas clypeata

Taffeland Aythya ferina *

Toppand Aythya fuligula

Bergand Aythya marila

Ærfugl Somateria mollissima

Praktærfugl Somateria spectabilis

Stellerand Polysticta stelleri *

Havelle Clangula hyemalis

Svartand Melanitta nigra

Brilleand Melanitta perspicillata *

Sjørre Melanitta fusca *

Kvinand Bucephala clangula

Lappfiskand Mergus albellus *

Siland Mergus serrator

Laksand Mergus merganser

HAUKEFUGLER - ACCIPITRIFORMES

Haukefam. - Accipitridae

Vepsevåk Pernis apivorus *

Havørn Haliaeetus albicilla *

Sivhauk Circus aeruginosus

Myrhauk Circus cyaneus *

Hønehauk Accipiter gentilis

Spurvehauk Accipiter nisus

Musvåk Buteo buteo *
 Fjellvåk Buteo lagopus *
 Kongeørn Aquila chrysaetos
 Fiskeørnfam. - Pandionidae
 Fiskeørn Pandion haliaetus
FALKEFUGLER - FALCONIFORMES
 Falkefam. - Falconidae
 Tårnfalk Falco tinnunculus *
 Dvergfalk Falco columbarius
 Jaktfalk Falco rusticolus
 Vandrefalk Falco peregrinus
HØNSEFUGLER - GALLIFORMES
 Skogshønsfam. - Tetraonidae
 Jerpe Bonasa bonasia
 Lirype Lagopus lagopus
 Fjellrype Lagopus mutus
 Orrfugl Tetrao tetrix
 Storfugl Tetrao urogallus
 Fasanfam. - Phasianidae
 Rapphøne Perdix perdix
 Vaktel Coturnix coturnix
 Fasan Phasianus colchicus *
TRANEFUGLER - GRUIFORMES
 Riksefam. - Rallidae
 Vannrikse Rallus aquaticus *
 Myrrikse Porzana porzana
 Åkerrikse Crex crex *
 Sivhøne Gallinula chloropus
 Sothøne Fulica atra *
 Tranefam. - Gruidae
 Trane Grus grus
VADE-, MÅKE- OG ALKEFUGLER - CHARADRIIF.
 Tjeldfam. - Haematopodidae
 Tjeld Haematopus ostralegus
 Lofam. - Charadriidae
 Dverglo Charadrius dubius *
 Sandlo Charadrius hiaticula
 Boltit Charadrius morinellus *
 Heilo Pluvialis apricaria
 Tundralo Pluvialis squatarola *

Vipe Vanellus vanellus
 Snipefam. - Scolopacidae
 Polarsnipe Calidris canutus *
 Sandløper Calidris alba
 Dvergsnipe Calidris minuta *
 Temmincksnipe Calidris temminckii
 Tundrasnipe Calidris ferruginea
 Fjæreplytt Calidris maritima
 Myrsnipe Calidris alpina
 Fjellmyrløper Limicola falcinellus *
 Rustsnipe Tryngites subruficollis *
 Brushane Philomachus pugnax
 Kvartbekkasin Lymnocyptes minimus
 Enkeltbekkasin Gallinago gallinago
 Dobbeltbekkasin Gallinago media *
 Langnebbekkasinsnipe
Limnodromus scolopaceus
 Rugde Scolopax rusticola
 Svarthalespove Limosa limosa
 Lappspove Limosa lapponica
 Småspove Numenius phaeopus
 Storspove Numenius arquata
 Sotsnipe Tringa erythropus *
 Rødstilk Tringa totanus
 Gluttsnipe Tringa nebularia
 Skogsnipe Tringa ochropus
 Grønnstilk Tringa glareola
 Strandsnipe Actitis hypoleucos
 Steinvender Arenaria interpres *
 Svømmesnipe Phalaropus lobatus *
 Jofam. Stercorariidae
 Polarjo Stercorarius pomarinus *
 Tyvjo Stercorarius parasiticus
 Fjelljo Stercorarius longicaudus
 Storjo Stercorarius skua *
 Måkefam. - Laridae
 Dvergmåke Larus minutus *
 Sabinemåke Larus sabini *
 Hettemåke Larus ridibundus
 Fiskemåke Larus canus

Sildemåke Larus fuscus *
 Gråmåke Larus argentatus
 Grønlandsmåke Larus glaucoides
 Polarmåke Larus hyperboreus *
 Svartbak Larus marinus
 Rosenmåke Rhodostethia rosea *
 Krykkje Rissa tridactyla *
 Ismåke Pagophila eburnea
 Ternefam. - Sternidae
   Rovterne Sterna caspia
   Splitterne Sterna sandvicensis *
   Makrellterne Sterna hirundo
   Rødnebbterne Sterna paradisaea
 Svartterne Chlidonias niger *
 Alkefam. - Alcidae
   Lomvi Uria aalge
   Alke Alca torda
   Teiste Cephus grylle
   Alkekonge Alca alle
   Lunde Fratercula arctica *
 DUEFUGLER - COLUMBIFORMES
 Duefam. - Columbidae
   Bydue Columba livia (domest.)
   Skogdue Columba oenas *
   Ringdue Columba palumbus
   Tyrkerdue Streptopelia decaocto
   Turteldue Streptopelia turtur *
   Mongolturteldue Streptopelia orientalis
 GJØKFUGLER - CUCULIFORMES
 Gjøkfam. - Cuculidae
   Gjøk Cuculus canorus
 UGLER - STRIGIFORMES
 Uglefam. - Strigidae
   Hubro Bubo bubo
   Snøugle Nyctea scandiaca *
   Haukugle Surnia ulula
   Spurveugle Glaucidium passerinum
   Kattugle Strix aluco
   Slagugle Strix uralensis *
   Lappugle Strix nebulosa *

Hornugle Asio otus
 Jordugle Asio flammeus
 Perleugle Aegolius funereus
 SEILERE - APODIFORMES
 Seilerfam. - Apodidae
   Tårnseiler Apus apus *
 RÅKEFUGLER - CORACIIFORMES
 Isfuglfam. - Alcedinidae
   Isfugl Alcedo atthis *
 Råkefam. - Coraciidae
   Blåråke Coracias garrulus
 Hærfuglfam. - Upupidae
   Hærfugl Upupa epops *
 SPETTEFUGLER - PICIFORMES
 Spettefugler - Picidae
   Vendehals Jynx torquilla
   Gråspett Picus canus *
   Grønnspekk Picus viridis
   Svartspett Dryocopus martius
   Flaggspett Dendrocopus major
   Hvitryggspett Dendrocopus leucotos
   Dvergspett Dendrocopus minor
   Tretåspett Picoides tridactylus
 SPURVEFUGLER - PASSERIFORMES
 Lerkefam. - Alaudidae
   Hvitvingelerke Melanocorypha leucoptera
   Dverglerke Calandrella brachydactyla
   Sanglerke Alauda arvensis
   Fjellerke Eremophila alpestris *
 Svalefam. - Hirundinidae
   Sandsvale Riparia riparia
   Låvesvale Hirundo rustica
   Taksvale Delichon urbica
 Erlefam. - Motacillidae
   Trepplerke Anthus trivialis
   Heipplerke Anthus pratensis
   Lappplerke Anthus cervinus *
   Skjærplerke Anthus spinoletta *
   Gulerle Motacilla flava *
   Vintererle Motacilla cinerea

Linerle Motacilla alba
 Sidensvansfam. - Bombycillidae
 Sidensvans Bombycilla garrulus *
 Fossekallfam. - Cinclidae
 Fossekall Cinclus cinclus
 Gjerdesmettfam. - Troglodytidae
 Gjerdesmett Troglodytes troglodytes
 Jernspurvufam. - Prunellidae
 Jernspurv Prunella modularis
 Trostefam. - Turdidae
 Rødstrupe Erithacus rubecula
 Nattergal Luscinia luscinia *
 Blåstrupe Luscinia svecica
 Svartrødstjert Phoenicurus ochruros
 Rødstjert Phoenicurus phoenicurus
 Buskskvett Saxicola rubetra
 Steinskvett Oenanthe oenanthe
 Ringtrost Turdus torquatus
 Svarttrost Turdus merula
 Gråstrupetrost Turdus obscurus
 Gråtrost Turdus pilaris
 Måltrost Turdus philomelos
 Rødvingetrost Turdus iliacus
 Duetrost Turdus viscivorus *
 Sangerfam. - Sylviidae
 Gresshoppesanger Locustella naevia *
 Sivsanger Acrocephalus schoenobaenus
 Gulsanger Hippolais icterina
 Hauksanger Sylvia nisoria *
 Møller Sylvia curruca
 Tornsanger Sylvia communis
 Hagesanger Sylvia borin
 Munk Sylvia atricapilla
 Gulbrynsanger Phylloscopus inornatus *
 Bøksanger Phylloscopus sibilatrix *
 Gransanger Phylloscopus collybita
 Løvsanger Phylloscopus trochilus
 Fuglekonge Regulus regulus
 Fluesnapperfam. - Muscicapidae
 Gråfluesnapper Muscicapa striata

Svarthvit fluesnapper Ficedula hypoleuca
 Stjertmeisfam. - Aegithalidae
 Stjertmeis Aegithalos caudatus
 Meisefam. - Paridae
 Løvmeis Parus palustris
 Granmeis Parus montanus
 Lappmeis Parus cinctus *
 Toppmeis Parus cristatus
 Svartmeis Parus ater
 Blåmeis Parus caeruleus
 Kjøttmeis Parus major
 Spettmeisfam. - Sittidae
 Spettmeis Sitta europaea *
 Trekryperfam. - Certhiidae
 Trekryper Certhia familiaris
 Pirolfam. - Oriolidae
 Pirol Oriolus oriolus *
 Varslerfam. - Laniidae
 Tornskate Lanius collurio *
 Varsler Lanius excubitor
 Kråkefam. - Corvidae
 Nøtteskrike Garrulus glandarius
 Lavskrike Perisoreus infaustus
 Skjære Pica pica
 Nøttekråke Nucifraga caryocatactes
 Kaie Corvus monedula
 Kornkråke Corvus frugilegus *
 Kråke Corvus corone *
 Ravne Corvus corax
 Stærfam. - Sturnidae
 Stær Sturnus vulgaris
 Spurvéfam. - Passeridae
 Gråspurv Passer domesticus
 Pilfink Passer montanus
 Finkefam. - Fringillidae
 Bokfink Fringilla coelebs
 Bjørkfink Fringilla montifringilla
 Grønnfink Carduelis chloris
 Stillits Carduelis carduelis
 Grønnsisik Carduelis spinus

Tornirisk Carduelis cannabina *
 Bergirisk Carduelis flavirostris
 Gråsisik Carduelis flammea
 Polarsisik Carduelis hornemanni *
 Båndkorsnebb Loxia leucoptera *
 Grankorsnebb Loxia curvirostra
 Furukorsnebb Loxia pytyopsittacus
 Rosenfink Carpodacus erythrinus *
 Konglebit Pinicola enucleator *
 Dompap Pyrrhula pyrrhula
 Kjernebiter Coccothraustes coccothraustes
 Buskspurv-fam. - Emberizidae
 Lappspurv Calcarius lapponicus
 Snøspurv Plectrophenax nivalis
 Gulspurv Emberiza citrinella
 Hortulan Emberiza hortulana *
 Vierspurv Emberiza rustica *
 Dvergspurv Emberiza pusilla *
 Sivspurv Emberiza schoeniclus

Storspove.
 Foto: Torgeir Nygård

KOMMENTARER TIL DEN SYSTEMATISKE LISTA OVER NORD-TRØNDELAGS
 FUGLEFAUNA

⊕ Observasjonen er godkjent av NSKF

Storlom. Flere nye, spredte observasjoner fra vinterhalvåret foreligger.

Dvergdykker. Ett ind. Hammervatnet, Levanger 10.5.1981
 (Rolf Johannesen pers. medd. Jon Suul).

Toppdykker. Feil årstall i Thingstad et al. (1982) nederst på side 25: ... "ett ind. i Hammervatnet, Levanger 16.10.1976 (Suul 1976)." Riktig årstall skal være 1974.

Gråstrupedykker. To ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 2.5.1982 (THA). Ett ind. Skagamoloen, Nærøy 3.2.1983 (FKU m.fl.). Ett ind. Skagabukta, Nærøy 27.3.1983 (FKU, Rolf Johansen). Ellers er det fortsatt registrert en "vårsamling" ved Øksninga, Nærøy (FKU) - (se Thingstad et al. 1982).

Havhest. To ind. vest av Nordøyen, Vikna 24.6.1981 (FKU, SGA).

Havsule. En ad. + 3 ungfugl vest av Nordøyen, Vikna 24.6.1981 (FKU, SGA).

Storskarv. Innlandsreg.: Ett ind. Namsskogan ultimo aug. 1981 (Namdal Arbeiderblad 23.1.1982). Tre ind. Eidsvatnet, Høylandet 30.8.1981 (GPT, PGT). Ett ind. i Namsen, Grong primo sept. 1981 (Sturla Buvik, Tor Aursand). To ind. Bangsjøen, Steinkjer 25.5.1982 (Kurt Tjæder). Ett ind. i flukt opp Verdalen, fra Rinnleiret 13.9.1982 (THA). Ett ind. nordenden av Snåsavatnet, Snåsa 17.9.1982 (Gudny Lindberg).

Natthegre. Ett ind. Arnøya, Nærøy 18.5.1983 (FKU). Denne observasjonen er enda ikke behandlet av NSKF. Dette er en første-observasjon for fylket dersom den blir godkjent.

Stork. Ett ind. Vibe gård, Steinkjer 16.4.1981 (Trønder-Avisa 24.4.1981). Ett ind. Ekle, Verdal 19.5.1981 (HSØ). ⊕

Sædgås. Nye hekkefunn: En ad. + 6 dununger Røyrvik 23.-25.7.1983 (ØSP, OFR, SAK). Myting: Min. 86 ind. Røyrvik 25-27.7.1982 (ØSP, STR). Ca. 70 ind. Røyrvik 23-25.7.1983 (ØSP, OFR, SAK).
Sein høstobs.: Tre ind. Mediå, Grong 1-10.10.1982 (ASU).

Kortnebbgås. Tidlig/sein vårobservasjoner: Ett ind. Øfsti-jordene, Stjørdal primo april 1981 (JJØ, Tore Mæhla, Tarald Johansen). Ett ind. Storholmen på Tautra, Frosta 12.6.1983 (JJØ, PJV, Ronny Nilsen).

Tundragås. Ett (to?) ind. ved Langli i Henning, Steinkjer 26.3.1980 (TMY).

Dverggås. En observasjon fra Suul (1976) er falt ut i Thingstad et al. (1982). Dette gjelder ett ind. Tautra, Frosta 2.6.1973 (Einar Hugnes, Erling Vikan).

Grågås. Seks ind. på jordene ved Korsen, Namdalseid 18.4.1981 (GPT, PGT). Ti ind. Grungstadvatnet, Høylandet 31.10.1981 (Bevanger 1982).

Hvitkinngås. Ett ind. Sandøya i Vik, Sør-Flatanger 9.6.1981 (HET). Ett ind. Frelsøya, Vikna 28.6.1983 (SGA, JOG).

Rustand. Se Haftorn (1971).

Snadderand. Ei hunn "Måsdammen" på Tautra, Frosta 2.5.1982 (ØRS).

Krikkand. Vinterobs.: Ett ind. ved Halsøen, Stjørdal 2.1.1983 (NOF - Stjørdal lokallag 1983).

Taffeland. En hann Eidsvatnet, Høylandet 19.5.1981 (Bevanger 1982). Ett par Staverengvatnet, Nærøy 14.5.1983 (FKU, Per Bådshaug). En hann Eidsbotn, Levanger 1.10.1983 (ØRS).

Stellerand. Ett hunn-farget individ Tautra, Frosta 6.5.1978 (ØRS), ei hunn 12. og 16.4.1981 (RPE), ei hunn 2.5.1982 og ei ad. hunn + en ungfugl (2K) samme sted 28.5.1983 (ØRS).

Brilleand. Rettelse: En hann Sundnes, Inderøy 5.10.1980 (HSØ, OVI) og ikke 5.11.1980 som tidligere publisert (Thingstad et al. 1982). ⊕ Nye obs.: En hann Svaet på Tautra, Frosta 16.4.1981 (RPE). En hann Frosta 25.9.1982 (ØRS, Petter Osbak). En hann Tautra, Frosta 7.5.1983 (ØRS).

Sjørre. Ei hunn med 2 dununger i østenden av Laksjøen, Lierne 26.7.1981 (KRK) og ei hunn med 6 dununger i Nesbukta i Laksjøen, Lierne 24.8.1981 (Thingstad & Nygård 1982).

Lappfiskand. En hann Fossemvatnet, Steinkjer 21.3.1981 (SAK, Charles Karlsen). En hann ved Figgaoset i Leksdalsvatnet, Steinkjer 16-29.4.1981 (TMY, HSØ, JØS). En hann ved Bunes, Leksdalsvatnet 20.5.1981 (JØS). Ei hunn Flakkan, Høylandet 3.6.1981 (JOG).

Vepsevåk. Se Haftorn (1971).

Havørn. Innlandsobs.: Ett ind. over Rogntjønnfjellet, Snåsa 4.9.1981 og en ad. Hykkelfjellet, Lierne 6.6.1982 (Thingstad & Nygård 1982).

Myrhauk. Ei hunn Sandsjøen, Lierne 3.5.1982 (Thingstad & Nygård 1982).

Kjerrhauk ubest. Ett hunn-farget ind. Lund, Nærøy 5.7.1981 (FKU).

Musvåk. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 18.8.1982 (THA).

Fjellvåk. Vinterobs.: Ett ind. Skogn 17.12.1982 (Per Terje Smiseth). Ett ind. Tautra, Frosta 27.12.1982 (RPE).

Tårnfalk. Vinterobs.: En hann Torstad, Nærøy 17.1.1981 (FKU). En hann Vikaleiret, Frosta 25.12.1982 (RPE). Ett ind. Kolvereid, Nærøy 4.1.1983 (Vigdís Kutschera). En ad. ved Naust på Ytterøya, Levanger 30.1.1983 (TNY).

Fasan. Tidligere utsatt. Hekket noen få år før bestanden forsvant igjen før 1970.

Vannrikse. Ett ind. Straumbua, Nærøy 25.12.1983 (FKU).

Åkerrikse. En "spillende" hann Bosnes ved Borgenfjorden, Inderøy sommeren 1981 (Kristian Ingul).

Sothøne. Ett ind. Straumbua, Nærøy 6-14.5.1983 og ett ind. Horverud, Nærøy 7.7.1983 (FKU). Vinterobs.: Ett ind. i det gamle elveløpet av Stjørdalselva ved Værnes, Stjørdal vinteren 1979/80 (Bevanger et al. 1981).

Dverglo. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 7. og 13.5.1981 (JØS).

Boltit. Registrert på flere nye lokaliteter i Hestkjølområdet, Lierne i 1982 og 1983 (Thingstad 1983).

Tundralo. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 2.7.1982 (THA).

Polarsnipe. Seks ind. Buøya, Nærøy 16.5.1981 (FKU). Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 9.6.1981 (HSØ). Ett ind. Storholmen på Tautra, Frosta 23.5.1983 (PJV m.fl.).

Dvergsnipe. Ett ind. Langøra, Stjørdal desember 1982 (Jonas Svensson). Ett-tre ind. Halsøen, Stjørdal vinteren 1982/83 (NOF - Stjørdal lokallag 1983).

Fjellmyrløper. Ett ind. Eidsbotn, Levanger 2.9.1981 (ØRS). Ett ind. Halsøen, Stjørdal 13.9.1983 (IJØ).

Rustsnipe. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 17.9.1980 (THA). ⊕ Første obs. i fylket.

Dobbeltbekkasin. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 20.8.1982 (THA).

Sotsnipe. Ett ind. Nyheimslonet, Nærøy 30.5.1981 (FKU). To ind. Fjæringen, Nærøy 12.5.1983 (Ivar Storø). Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 14.5.1983 (KKR m.fl.).

Steinvender. Ett ind. Storholmen på Tautra, Frosta 23.5.1983 (Kjell Arnfinn Aune m.fl.).

Svømmesnipe. Ett ind. Tautra, Frosta 20.8.1977 (ØRS). Ett ind. "Måsdammen" på Tautra, Frosta 8.8.1983 (PJV m.fl.).

Polarjo. Ett ind. Vik, Flatanger 17.11.1982. Skutt, verifisert av NRØ.

Storjo. Ett ind. sørvest av Sør-Gjæslingan, Vikna 3.8.1981 (FKU). En ad. Grøtholmen, Flatanger 22.6.1982 (HET, OVI, Kjell Einvik).

Dvergmåke. En ad. Klingsundet i Snåsavatnet, Steinkjer 20.8.1981 (ØRS, OVI, Georg Bangjord, Svein H. Lorentsen). Ett ind. (2K) Kvitingan, Nærøy 18.8.1983 (Trond Ramstad).

Sabinemåke. To ad. nordvest av Flatanger 3.8.1981 (FKU). ⊕ 2. obs. i fylket (se også Haftorn 1971).

Sildemåke. Vinterobs.: Ett ind. Strømmen, Inderøy 6.1.1980 (OVI).

Polarmåke. Ett ind. (3K+) Rinnleiret, Levanger/Verdal 28.2.1981 (HSØ). Ett ind. (1K) Vågen i Åsenfjorden, Levanger 24.1.1982 (ØRS).

Rosenmåke. En ad. Sklinna, Leka 21.5.1981 (NRØ). ⊕ Første obs. i fylket.

Krykkje. Innlandsfunn: En avkreftet ungfugl Tinden, Verdal 15.8.1982 (Rune Morten Larsen). Død 18.8.1982.

Rovterne. Se Haftorn (1971) og Thingstad et al. (1982).

Splitterne. To ind. Øksninga, Nærøy 23.5.1981 (FKU, MWE). ⊕ Første obs. i fylket.

Svarterne. Ett ind. Tautra, Frosta 23.5.1983 (RPE) og ett ind. samtidig i Hammervatnet, Levanger (Øien 1983).

Lunde. Ett dødt ind. (ungfugl) Langøra, Stjørdal 8.4.1983 (NOF - Stjørdal lokallag 1983). Innlandsfunn: En juv. Øfsti, Stjørdal 31.12.1983 (Tom R. Østerås). Ringmerket og sluppet i Stjørdal havn.

Skogdue. Se Haftorn (1971).

Turteldue. Ett ind. Fossåa, Nærøy 5.6.1983 (FKU). Ett ind. Vekterlia, Røyrvik 23.7.1983 (ØSP, SAK, Johan Olav Vekterli). Sett fram til den 25.7.

Snøugle. En ad. hann ved Åsvatnet i Skjækra, Steinkjer 5.6.1976 (TRO). En hann Urddalsfjellet, Lierne 25.4.1981 (Thingstad & Nygård 1982). Ett ind. ved Øvre Sieppmekjavre i Børgefjell, Røyrvik 22.5.1982 (TRO).

Slagugle. Se Haftorn (1971) og LRSK/Nord-Trøndelag (1982).

Lappugle. Ett ind. sett daglig ved Finsås, Snåsa siste halvdel av mars 1981. Funnet død den 1.4. (Kristian Overskaug).

Hornugle. Nord-østlige funn: Ett ind. ved Sellæg, Namsos 25.6.1979 (Erik Thoresen). Arten overvintret i Bjørhusdalen, Namskogan vinteren 1981/82, og ble hørt "tutende" på tre ulike lokaliteter vårvinteren 1982 (ØSP). Ett "tutende" ind. østenden av Sandsjøen, Lierne 29.3.1982 (Thingstad & Nygård 1982). Ett "tutende" ind. ved Formofoss, Grong våren 1982 (Ottar Sandnes). Arten ble for øvrig sett flere ganger ved Brattlandsvatnet, Lierne våren/sommeren 1982 (Thingstad & Nygård 1982).

Tårnseiler. Sein høstobs.: Ett ind. Frosta 21.10.1979 (RPE).

Isfugl. Se Haftorn (1971).

Hærfugl. Ett ind. på Bjørgmyran i Lånke, Stjørdal 5-12.9.1982 (NOF - Stjørdal lokallag 1983).

Gråspett. En hann + ett ind. Nubdalen, Nærøy 2.7.1983 (FKU, MWE).

Fjellerke. Ett ind. Mediå, Grong våren 1981 (ASU). Ett par + en hann Hestkjølen, Lierne 30.6.1982 (Thingstad 1983).

Lappiplerke. Ett ind. Øksninga, Nærøy 16.5.1981 (FKU). Første kjente funn fra fylket.

Gulerle. Underart: Sørlig gulerle. P. f. flava. En hann Mulstadvatnet, Nærøy 18-22.5.1981 (FKU, MWE, Olav Skage). En hann Mulstadvatnet, Nærøy 11.9.1981 (FKU).

Sidensvans. Ett ind. Kolvereid, Nærøy 30.3.1981 (MWE) og tre ind. Kolvereid, Nærøy 2.4.1981 (MWE).

Hornugle. Flere nye observasjoner foreligger fra nord-østlige deler av fylket. Individet på bildet ble fanget og ringmerket ved Brattlandsvatnet, Lierne den 27.5.1982. Foto: Per Gustav Thingstad.

Nattergal. En syngende hann Staupshaugen, Levanger 6.5-20.6. 1981 (JER). En syngende hann Mediå, Grong 24.5. - ca. 15.6.1981 (ASU); - arten ble også registrert samme sted i 1982 (Thingstad & Nygård 1982). En syngende hann i Bjørsjølia, Leksvik 28.5-5.6.1983 (Kjøsnes 1983).

Duetrost. En syngende hann ovenfor Bøgsethflyan i Lurudalen, Snåsa 8.6.1981 (Thingstad & Nygård 1982).

Gresshoppesanger. En syngende hann i Lauvtangen i Åsenfjorden, Levanger primo juni 1981 (KKR).

Hauksanger. Ett ind. (1K) Klingsundet i Snåsavatnet, Steinkjer 22.8.1981 ("Snåsa fuglestasjon").

Gulbrynsanger. Ett ind. (1K+) Klingsundet i Snåsavatnet, Steinkjer 2.9.1981 og ett ind. (1K+) samme sted 30.9.1981 ("Snåsa fuglestasjon"). De to første funnene i fylket.

Bøksanger. En syngende hann Sandskogan, Stjørdal ultimo mai 1981 (Morten Stokke, Jan Banstad). En syngende hann Staupshaugen, Levanger ultimo mai 1981 (JER). En syngende hann Nyneset i Sanddøladalen, Grong 19.6.1981 (Thingstad & Nygård 1982).

Lappmeis. Ett ind. Leksdal statsalmenning, Verdal 20.12.1981 (TMV).

Spettmeis. Ett ind. Hegra, Stjørdal vinteren 1981/82 (Bevanger et al. 1981). Ett ind. ved Husby, Stjørdal vinteren 1982/83 og ett ind. Langøra, Stjørdal påsken 1983 (NOF - Stjørdal lokallag 1983).

Pirol. En ad. hann Stokkhaugen, Stjørdal 30.5.1983 (Kjell Kjerkreit). 2. kjente funnet i fylket.

Tornskate. En hann Deråsgrenda, Namdalseid 6-20.7.1981 (TNY).

Kornkråke. Min. 2 ind. østenden av Sandsjøen, Lierne 7.6.1982 (Thingstad & Nygård 1982). Arten er også obs. på trekk ved Mediå, Grong flere år (ASU).

Kråke. Underart: Svartkråke C.c. corone. Ett ind. Straumbua, Nærøy 26.7.1983. Ellers er det en rad med observasjoner av denne kråkerasen fra nettopp denne lokaliteten siden 1974; - de fleste om våren (FKU).

Tornirisk. En hann Rinnleiret, Levanger/Verdal 11.7.1981 (THA).

Polarsisik. Ett ind. Rinnleiret, Levanger/Verdal 10.4.1982 (THA).

Båndkorsnebb. Reir med 2 pull. Store Bjørhusdal, Namsskogan 15.5.1982 (ØSP, STR). Paret ble sett sammen med 2 utfløyne unger like ved reiret den 23.5. Samme dag ble ett annet par med min. 1 noe større unge sett ca. 1 km unna.

Rosenfink. En hann Stiklestad, Verdal 3-4.6.1981 (HSØ). En syngende hann Holand gjestgiveri, Lierne 14.6.1981 (Thingstad & Nygård 1982). De to første funnene i fylket.

Konglebit. Sommerobs.: Ett par ved Djupvasstjønnna, Lierne 14.6.1981 og ei hunn samme sted den 22.6. (KRK) Ei hunn mellom Lauvsjøen og Litl-sjøen, Lierne 24.6.1981 (Thingstad & Nygård 1982). Min. 1 par øst for Namsvatnet, Røyrvik 24.7.1983 (ØSP, OFR, SAK).

Hortulan. Se Haftorn (1971).

Vierspurv. Ett ind. (1K) Klingsundet i Snåsavatnet, Steinkjer 26.7.1981, ett ind. (1K) 7.8. og en hann (1K) samme sted 26.8. ("Snåsa fuglestasjon"). En hann Brattlandsvatnet, Lierne 6. og 9.6.1982 (Thingstad & Nygård 1982).

Dvergspurv. Ett ind. (1K) Klingsundet i Snåsavatnet, Steinkjer 2.10.1981 ("Snåsa fuglestasjon"). Første funnet i fylket.

LISTE OVER OBSERVATØRER

HET: Hanne Etnestad

JOG: Joar Olav Grøtting

OFR: Otto Frengen

THA: Trond Haugskott

SGA: Steinar Garstad

SAK: Svein A. Karlsen

KRK: Kristen Krogh	ASU: Arne Sundli
KKR: Knut Krogstad	HSØ: Halvor Sørhuus
FKU: Franz Kutschera	GPT: Gunn Paulsen Thingstad
TMY: Torstein Myhre	PGT: Per Gustav Thingstad
TNY: Torgeir Nygård	STR: Sigmund Trøen
RPE: Roar Pettersen	OVI: Ola Vie
JER: Jan Erik Roel	PJV: Per Inge Værnesbranden
TRO: Torfinn Rohde	MWE: Marianne Wennevik
NRØ: Nils Røv	JFØ: Ingar Jostein Øien
ØSP: Øyvind Spjøtvoll	JØS: Jan Østnes
ØRS: Øystein R. Størkersen	

RAPPORT- OG SJELDENHETSLISTER FOR NORD-TRØNDELAG

For at kartleggingsarbeidet av vår fuglefauna skal kunne følges opp, er det helt avgjørende at alle fugleinteresserte sender inn sine registreringer av de arter som er oppført på de listene som følger her. Vi har valgt å dele de aktuelle artene i to grupper, der den første lista gir en oversikt over rapportartene i Nord-Trøndelag; dvs. at vi bare trenger opplysninger om antall ind., observasjonssted, dato og navn på observatør/-er. For de artene som står oppført på lista over kritiske/sjeldne arter trengs det i tillegg dokumentasjon av observasjonen. Det samme gjelder selvsagt også for observasjoner av alle enda mer sjeldne arter, som vi videre-sender til den norske sjeldenhetskomiteen for fugl (NSKF).

Som dokumentasjon regnes: a) Selve fuglen, fjær etc. (NB! Jamfør bestemmelsene i jaktloven m.m. Det oppfordres ikke til å gå på jakt for å samle inn sjeldenheter - bruk notisboka og kikkert!). b) Fotografi, film eller lydoppptak. c) Utførlig beskrivelse av observasjonen, gjerne med feltskisse.

Utenom de artene som står oppført på lista som følger, så kan det selvsagt være av verdi å få inn andre uvanlige registreringer. F.eks. vinterobservasjoner av normalt trekkende arter.

Til slutt, dersom det står "+" etter artsnavnet, så se etter nærmere kommentar etter lista.

A. Liste over rapportarter

Islom, gulnebbblom, dvergdykker, gråstrupedykker, toppdykker (S), havhest, havsule, storskarv (I), toppskarv + (I), knoppsvane, sangsvane (S), sædgås, kortnebbgås (O,S), grågås (I,O), gravand (I,O), snadderand, stjertand (O,S), knekkand (O,S), skjeand (O,S), taffel-

and, ærfugl (I), praktærfugl (I,O,S), sjøorre (I,S), lappfiskand (S), fiskeørn, fasan, åkerrikse, sivhøne, sothøne + (O,S), tjeld (I,O), tundralo (V), polarsnipe (V), sandløper, dvergsnipe (V), tundrasnipe (V), kvartbekkasin (O,S,V), dobbeltbekkasin, svarthalespove (S), lappspove (S), sotsnipe (V), steinvender (I,V), svømmesnipe (H), sildemåke (O), hubro, snøugle, kattugle +, hornugle +, gråspett +, grønnspett +, svartspett +, nattergal, bøksanger, lappmeis, spettmeis, nøttekråke, kornkråke, pilfink, stillits, tornirisk, båndkorsnebb, konglebit (S).

Nærmere kommentarer av "+":

Toppskarv: Her ønskes opplysninger fra indre fjordstrøk i tillegg til direkte innlandsregistreringer.

Sothøne: Sommerobs. bare fra nordlige og østlige deler av fylket.

Kattugle: Bare fra nord for Steinkjer.

Hornugle: Bare fra nord-østlige deler.

Gråspett, grønnspett og svartspett: Bare fra nord-østlige deler av fylket (utenom utbredelsen i Haftorn 1971).

Forklaring av symbolene:

I : Innlandsobservasjoner
O : Overvintring/vinterobservasjoner
S : Sommerobservasjoner
V : Vårobservasjoner/vårtrekk
H : Høstobservasjoner/høsttrekk

Dette innebærer at LRSK som et eksempel bare er interessert i innlands- og sommerobservasjoner av sjøorre, mens vi er interessert i alle observasjoner av dvergdykker.

B. Liste over sjeldne/kritiske arter

Grålire, havsvale, stormsvale, stork, dvergsvane, tundragås, dverg-gås, stripegås, snøgås, hvitkinngås, ringgås, mandarinand, stellerand, vepsevåk, sivhauk, myrhauk, musvåk, lerkefalk, vandrefalk, rapphøne, vaktel, vannrikse, myrrikse, avosett, dverglo, fjellmyrløper, polarjo, storjo, dvergmåke, grønlandsmåke, polarmåke, rovterne, splitterne, dvergterne, svartterne, polarlomvi, skogdue, turteldue, slagugle, lappugle, nattramn, isfugl, hærfugl, hvitrygg-

spett, trelerke, fjellerke, tartarpiplerke, lappiplerke, vintererle, svartrødstjert, svartstrupe, duetrost, gresshoppesanger, myrsanger, rørsanger, hauksanger, lappsanger, gulbrynsanger, dvergfluesnapper, pirol, tornskate, polarsisik, rosenfink, kjernebiter, hortulan, vierspurv, dvergspurv.

LITTERATUR

- Bevanger, K. 1982. Ornitologiske observasjoner i Høylandsvassdraget, Nord-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1982-1.
- Bevanger, K., Rofstad, G. & Sandvik, J. 1981. Fuglefaunaen i Stjørdalsvassdragets nedbørfelt, Nord-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1981-21.
- Haftorn, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget. Oslo.
- Kjøsnes, J.E. 1983. Celebert besøk i Leksvik: Nattergal. Trøndersk Natur 10: 106.
- LRSK/Nord-Trøndelag 1982. Eldre upubliserte fugleobservasjoner fra Nord-Trøndelag. Trøndersk Natur 9: 131-132.
- NOF - Stjørdal lokallag 1983. Observasjoner fra Stjørdal. Trøndersk Natur 10: 88-89.
- Ree, V. 1981. Rapport fra NNKF's virksomhet 1979. Toppdykker'n Supplement 1981: 5-42.
- Suul, J. 1976. Faunistisk rapport fra Trøndelag 1970-1974. Sterna 15: 114-126.
- Thingstad, P.G. 1983. Faunaregistreringer i Hestkjølen, Lierne. Stensilert.
- Thingstad, P.G. & Nygård, T. 1982. Ornitologiske undersøkelser i Sanddøla- og Luruvassdragene. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1982-6.
- Thingstad, P.G., Spjøtvoll, Ø. & Vie, G.E. 1982. Fuglefaunaen i Nord-Trøndelag fra 1970 til og med 1980. Trøndersk Natur Supplement nr. 2 1982.
- Voous, K.H. 1973, 1977. List of recent Holarctic bird species Non-Passerines. Ibis 115: 612-638. Passerines. Ibis 119: 374-406.
- Øien, I.J. 1983. Svartterne (Chlidonias nigra) sett på Tautra og Hammervatnet samtidig. Trøndersk Natur 10: 94-95.

FOREKOMSTEN AV SKJEAND OG KNEKKAND I TRØNDELAG

Øystein R. Størkersen

Forekomsten av skjeand (*Anas clypeata*) og knekkand (*Anas querquedula*) i Trøndelag har vært sterkt økende det siste 10-året. Forfatteren forsøker her å samle og systematisere det foreliggende materiale, med en hovedvekt på vårobservasjoner og hekkefunn.

Utbredelsen av begge artene i Vest-Europa har i løpet av postglacial tid (ca. 10 000 f.kr.) fram til subboreal tid (3000-500 f.kr.) vært større enn idag. Imidlertid førte klimaforverringen i siste halvdel av den subatlantiske periode (nåtid) til at begge artene forsvant fra store deler av Vest-Europa. Kjerneområdet synes å ha vært i de kontinentale deler av Øst-Europa. Reinnvandringen til vest, slik som vi opplever den idag, er forsøkt forklart ved ulike teorier. Undersøkelser over inntørringen av de gypsotrofe innsjøer på Kirgisersteppene, viser at enorme mengder fugl må ha blitt tvunget til å finne nye områder. Årsaken til inntørringen ligger i økt kontinentalisering samtidig som vestlige deler av Europa følte en økning i atlantisk påvirkning. Fjeldså (1968) kobler denne teorien sammen med kulturpåvirkningen av Donaudeltaet som til sammen sammen utgjorde de utløsende faktorer for utvandringen av fugl mot nye områder i vest. Innvandringen til Norge har vært påvirket av flere faktorer. For det første har vi få egnede biotoper for disse kravfulle artene, dernest ligger vi langt mot vest, med den forsinkelse dette medfører. Geografien spillte en så stor rolle at f.eks. innvandringen til Skandinavia ble lenge hindret av Østersjøen. Ikke før overskuddet i de baltiske statene var stort nok ble det fart i innvandringen til Sverige. Dette er av interesse da innvandringsveiene til Norge for disse to artene og mange andre har en sk. knipetangstrategi. Dette innebærer at de første fuglene kom inn over Sør-Norge. Den andre og i tid senere innvandring skjedde over Nord-Norge fra Finland. Dessuten kan en ikke utelukke innvandring fra de britiske øyer mot Vest-Norge. Hele innvandringen ble i stor grad muliggjort pga. økt menneskelig påvirkning, som ga økt eutrofiering (forurensning).

I 1764 ble første observasjon av skjeand i Norge gjort. Andre observasjon skjedde ikke før 1823, og da ved Oslo. Utover

på 1800-tallet økte observasjonene sterkt, dette gjaldt høst-observasjoner. Første observasjon i hekketiden kom i 1911, og første hekkefunn i 1935. Sannsynligvis hadde skjeanda da vært rugefugl i mange år. Et viktig brohode var på Jæren, hvor en opplevde en sterk økning i hekkebestanden i 1950 og 1960 årene. En lignende ekspansjon skjedde ved Oslofjordområdet. Det tredje viktigste ekspansjonsområdet var i Trøndelag, hvor første observasjon av skjeand ble gjort i 1898 i Rissa. Første hekkefunn kom først i 1955 på Tautra. På 1950 og 1960 tallet var det her en fast stamme på 1-3 par.

Knekkanda har vist seg ikke å få samme ekspansjon i Norge som skjeanda fikk. Det foreligger få observasjoner av arten etter at den ble først sett ved Oslo i 1862. I 1947 ble det imidlertid en markert økning i observasjonene, trolig pga. en spesielt varm vår dette året. Første hekkefunn kom på Fokkstumyra dette året, senere fulgte Jæren i 1954. I Trøndelag var det ingen observasjoner før 1965 ved Tautra. På 1960-tallet er det bare noen få observasjoner som er publisert (Fjeldså 1968, Haftorn 1958, 1971).

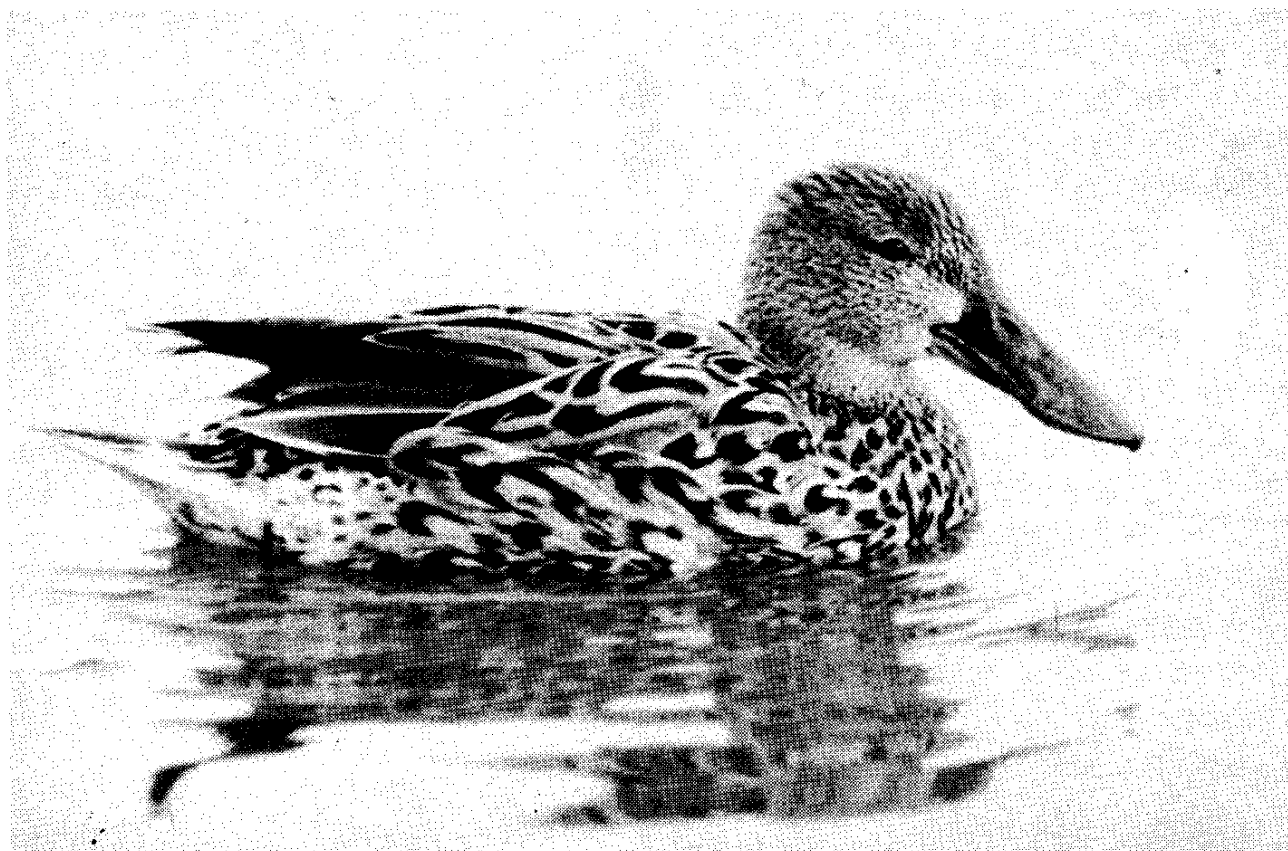
I Vest-Europa er skjeanda idag temmelig vanlig, og er antagelig fremdeles på frammarsj. Sommerbestanden er sannsynligvis flere 100 000, i Storbritannia regner en med ca. 250 par, i Frankrike 600-1000 par, Nederland 9000 par og i Finnland 4000 hekkende par (Cramp et al. 1977). I Danmark er også arten forholdsvis vanlig med over 500 hekkende par. Jakten her resulterte i 1969-1971 i 10 900 ind. totalt (Joensen 1974). Høstbestanden i Danmark er i august-september ca. 5000 ind. Overvintringen skjer hovedsaklig i Sør-Europa for den vest-europeiske bestanden. Totalen for hele den vest-palearktiske vinterbestanden av skjeand er anslått til ca. 1,5 millioner.

Knekkand bestanden er mere beskjedent, i Danmark er det f.eks. ca. 200 par, Storbritannia 50-100 par, Frankrike 1000-2000 par, Nederland 5000 par og i Finnland 1000-2000 hekkende par. Knekkanda overvintrer hovedsaklig i Afrika, men det er normalt at noen overvintrer i Europa, f.eks. 50 ind. i Danmark i 1970. Vinterbestanden i Europa og Vest-Afrika er anslått til ca. 250 000 ind. Her kan det da nevnes at Senegaldelta hadde alene 200 000 ind. i januar 1971, og at det var ca. 90 000 i Niger. Populasjonen i Russland er ca. 100 000 par (Cramp et al. 1977).

Resultater:

Som nevnt innledningsvis er det få observasjoner av begge artene i Trøndelag fram til 1970. I det innsamlede materiale er det et tydelig hopp i antall observasjoner etter 1972. Det er høyst sannsynlig at dette delvis har sin årsak i økningen av aktive ornitologer i det siste 10-året, foruten at det også faller sammen med bruken av teleskop i Trøndelag.

Antallet skjeand-observasjoner i perioden 1971-1982 er ca. 150, med ialt ca. 400 ind. opptalt. Observasjonene er gjort over hele fylket. Skjeanda ankommer Trøndelag medio-ultimo april med en topp i primo mai. Tidligste observasjon i perioden er av tre hanner i Buvika, Melhus 15.4.75. En må anta at ikke alle skjeender som sees om våren er hekkefugl i området. Det foregår høyst sannsynlig videre trekk mot f.eks. nord. Dessuten er mange av våre fugler sannsynligvis ungfugl som er kjentfor å streife mere og foreta trekk til nye områder utenfor kjerneområdet. Hekkebestanden i Trøndelag er ikke lett å estimere pga. disse nevnte forhold, dessuten lever arten ofte skjult i vegetasjonen i eutrofe vann. Hvis en går ut fra kjente hekkefunn (tab.1) og antatte hekkeplasser (fig.1), får en at ca. 10-20 par hekker på det meste i Trøndelag.

Skjeand hunn.c. Foto: A. Hamstad.

Tabell 1. Oversikt over lokaliteter i Trøndelag med observasjoner av skjeand fra perioden 1971 - 1982. Antall observasjoner fra hver lokalitet er angitt i parentes, mens maksimum tre er oppgitt.

1. Hortavær, Leka: (1) 1 ♀ med 5 pull. 24.6.80.
2. Straumsbrua, Nærøy: (1) 1 ind. 5.11.78.
3. Stavrengvatnet, Nærøy: (2) 1 ind. 8.10.77, 1 ♂ 10.5.81.
4. Kanalen, Nærøy: (4) 1 ♂ 11.5.74, 1 ♂ 25.4.75, 1 par 30.5.76.
5. Øyevatn, Høylandet: (1) 1 par 4.6.79.
6. Klingsundet, Steinkjer: (2) 1 par 30.4.74 og 1 ind. 30.9.81.
7. Tarva, Bjugn: (3) 2 ♂♂ og 1 ♀ 15.6.82, 1 par 16.6.82, 1 par 1 ♀ 13.6.83.
8. Lysøysund, Bjugn: (1) 1 par 29.5.76.
9. Grandefjæra, Ørland: (12) 3 ind. 5.5.73, 2 par 9.6.74, 1 par 15.5.82.
9. Innstrandfjæra, Ørland: (2) 1 par 11.6.78, 1 par 8.6.83.
9. Rusasetervatnet, Ørland: (10) 1 par 29.5.71, 4 ind. 6.7.73, 2 ♂♂ 15.5.82.
10. Brekkvatnet, Bjugn: (4) 1 ♀ 17.8.74, 1 ♂ 4.5.76, 1 ♀ 11.5.76.
10. Eidsvatnet, Bjugn: (5) 1 par 5.5.74, 1 par 7.5.75, 2 ♀♀ 27.8.76.
10. Klårtjønna, Bjugn: (1) 1 ♂ mai-72.
11. Lillevatnet, Agdenes: (10) Årlig 1-2 par, eks. 3 ♂♂ og 1 ♀ 13.8.77.
12. Buvik, Skaun: (3) 3 ♂♂ 15.4.75, 1 ind. 8.11.81.
13. Gaulosen, Melhus/Trondheim: (16) 1 par 2.5.72, 1 par 10.5.80, 1 ♂ 12.5.82.
14. Nidelva, Trondheim: (2) 1 ind. 25.9.76, 1 ♂ 15.10.81.
15. Leangenbukta, Trondheim: (1) 1 ind. 7.8.77.
15. Grilstadfjæra, Trondheim: (5) 4 ♂♂ 19.5.74, 1 ♂ 20.5.75, 1 ind. 7.8.77.
16. Tautra, Frosta: (15) 11 ♂♂ 3 ♀♀ 24.5.72, 12 ♂♂ 2 ♀♀ 14.6.74, 5 ind. 13.8.78.
16. Øksingen, Frosta: (?) Antagelig samme fugler som på Tautra. Flere par hekker trolig årlig. 1 par 19.5.81.
17. Stjørødal: (flere) Hekkefunn 1967, 1 ♂ 2 ♀♀ 31.10.82.
18. Hammervatnet, Levanger: (17) 6 pull. 13.8.77, 11 egg 3.6.81, 3+4 pull. 18.7.81, 1+1 pull. 6.8.82.
19. Forra, Levanger: (1) 1 ♂ 29.9.81.
20. Alfnesfjæra, Levanger: (1) 1 ♂ 27.4.80.
21. Eidsbotn, Levanger: (ca. 10) Årviss 1969-74, maksimum 2 par.
22. Rinnleiret, Verdal: (årviss?) 4 ind. 6.5.75, 1 ♀ 23.8.81.
22. Holmsveet, Verdal: (1) 1 par 5.6.71.
23. Leksdalsvatnet, Verdal: (4) 1 ♂ 8.6.72, 1 par 16.5.77, 7 pull. 27.7.78.
24. Neaosen, Selbu: (4) 1 ♀ 2 juv. 22.8.76, 2 ♂♂ 6.5.78, 1 par 10.5.81.
24. Garbergsøyene, Selbu: (1) 1 ind. 13.9.75.
25. Fikkjen - Låen, Selbu: (8) 1 par 5.5.74, 8 pull. 23.7.76, 1 par 1.5.80.
26. Gresslidammen, Tydal: (1) 1 par 29.4.80.
27. Nesjøen, Tydal: (3) 2 ind. 18.6.70, 2 ♂♂ 19.6.70, 1 par 26.6.70.

28. Moldingdalsmyra, Røros: (2) 1 par 5.6.75, 5 ♂♂ 1 ♀ 3.6.82.

29. Geittjønna, Røros: (1) 1 ♂ mai-74.

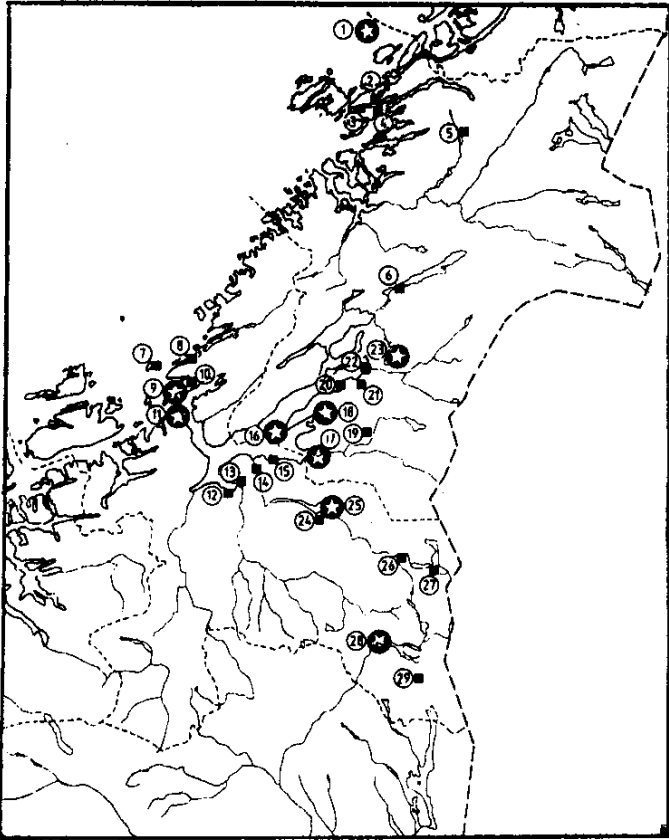

Tabell 2. Oversikt over lokaliteter i Trøndelag med observasjoner av knekkand fra perioden 1971 - 1982. Antall observasjoner fra hver lokalitet er angitt i parentes, mens maksimum tre er oppgitt.

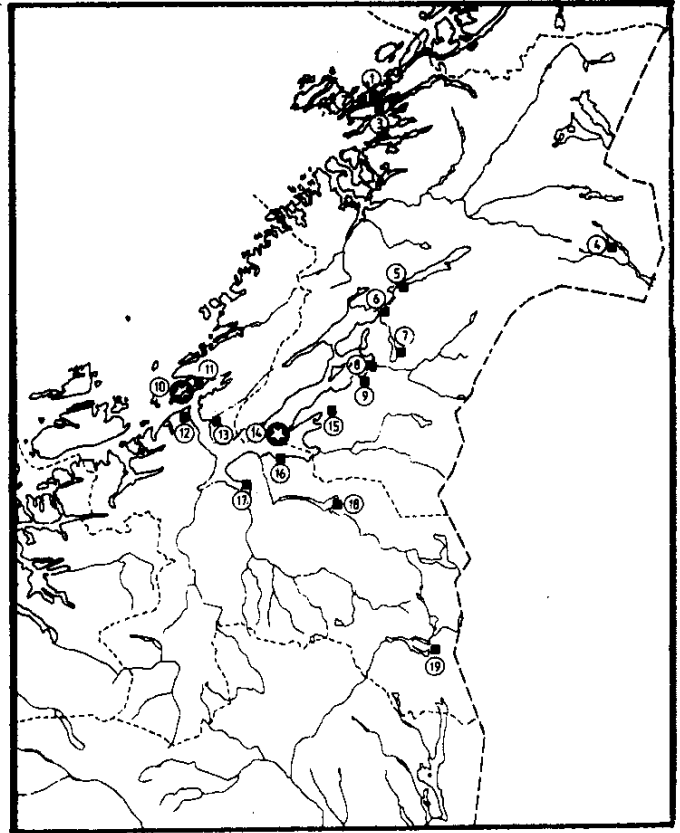
---

1. Stavrengvatnet, Nærøy: (1) 1 par 19.5.81.
  2. Mulstadvatnet, Nærøy: (2) 1 par 11.6.72, 1 par 7.5.82.
  3. Kanalen, Nærøy: (2) 1 par 24.5.73, 1 par 19.5.81.
  4. Lenglingen, Lierne: (1) 1 par 5.6.79.
  5. Klingsundet, Steinkjer: (1) 1 par 16.5.74.
  6. Gullbergaunet, Steinkjer: (1) 1 ♂ 13.5.75.
  7. Leksdalsvatnet, Verdal: (6) 2 ♂♂ 8.6.72, 2♂♂ 1 ♀ 13.6.76, 2 ♂♂ 5.7.80.
  8. Rinnleiret, Verdal: (1) 1 par 1 ind. 2.6.79.
  9. Eidsbotn, Levanger: (1) 1 ♂ 9.6.75.
  10. Grandefjæra, Ørland: (5) 3 ♂♂ 1 ♀ 15.5.76, 1 ♂ 17.5.77, 2 ♂♂ 30.5.82.
  10. Russasetervatnet, Ørland: (6) 1 ♂ 30.5.71, 3 par 18.8.74, 1 par 15.5.82.
  11. Eidsvatnet, Bjugn: (2) 1 ♂ 28.4.76, 1 ♂ 6.6.76.
  12. Lillevatnet, Agdenes: (Ca. 10) 1 ♂ 12.5.72, 3 ♂♂ 2 ♀♀ 31.5.76, 1 ♂ 16.5.82.
  13. Botn, Rissa: (1) 1 ♂ 17.4.74.
  14. Tautra, Frosta: (5) 1 ♀ 2.7.73, 1 ♂ 17.5.75, 1 ♂ 15.5.76.
  15. Hammervatnet, Levanger: (4) 1 par 15.5.73, 1 ♂ 3.5.80, 1 par 26.5.82.
  17. Gauosen, Melhus: (9) 1 par 3.5.72, 4 ind. 30.4.75, 1 par 19.5.82.
  18. Fikkjen - Låen: (2) 1 ♂ 16.-22.5.72, 1 par 11. og 20.5.75.
  19. Brekken, Røros: (1) 1 par 12.6.77.
-

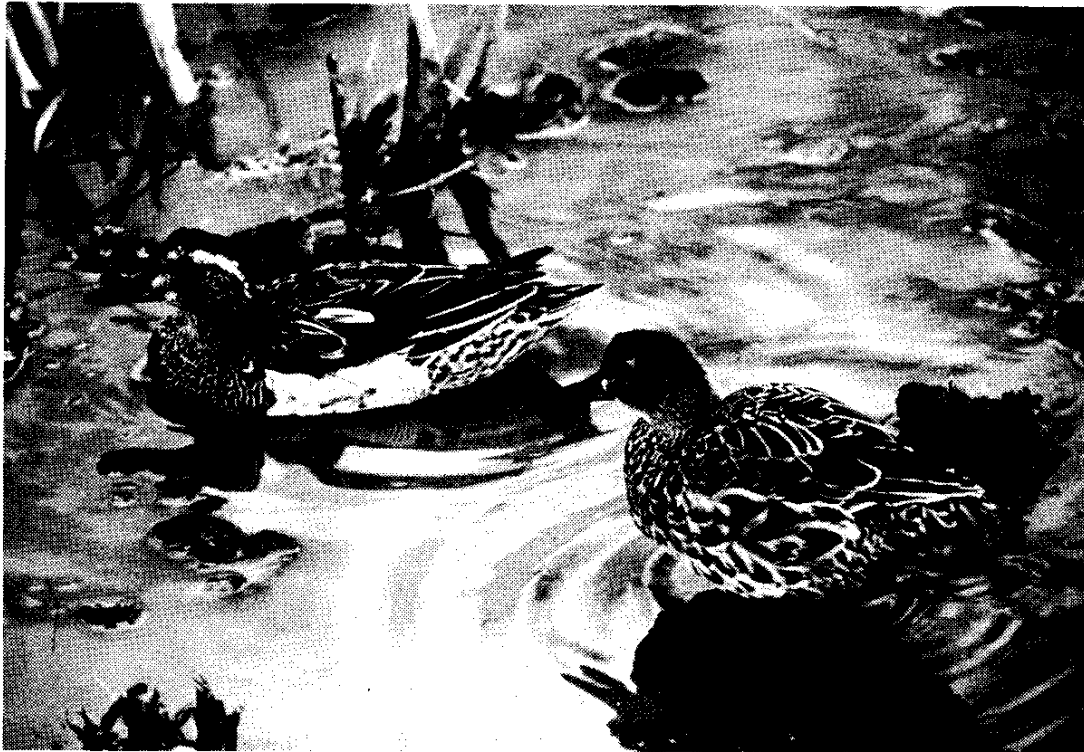
Antallet knekkand observasjoner har økt bemerkelsesverdig i perioden, ialt foreligger det ca. 60 observasjoner av ialt ca. 100 ind. Observasjonene er gjort på 19 ulike lokaliteter (tab.2). Knekkanda ankommer litt senere enn skjeanda om våren, hovedtyngden ankommer medio-ultimo mai. Tidligste observasjon i perioden er gjort i Eidsvatn, Bjugn av en hann 28.4.76. Det foreligger ingen kjente hekkefunn av arten i Trøndelag. Men i og med at arten helst hekker i eutrofe vann med tett vegetasjon, gjør det vanskelig å påvise hekking. Høyst sannsynlig forekommer hekking, mistanke om hekking foreligger da også bla. fra Tautra og Rusasetervatn (Suul 1968, 1974). Det vil ut ifra min egen erfaring og det innkomne materiale kunne anslåes at i beste fall hekker 2-5 par årlig (fig.2).

Figur 1. Lokalteter med skjeand-observasjoner fra perioden 1971-1982. ★ - lokaliteter hvor hekking, eller sannsynlig hekking er påvist. ■ - lokaliteter med observasjoner, hekking kan ikke utelukkes for en del av lokalitetene.

Figur 2. Lokalteter med knekkand-observasjoner fra perioden 1971-1982. ★ - lokaliteter med mulig hekking. ■ - lokaliteter med observasjoner, noen av disse kan være egnede hekkelokaliteter.

Knekkand hann og hunn.c. Foto: Ø.R. Størkersen.

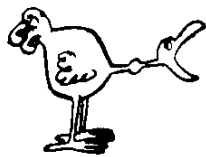

Trøndelag representerer et marginalt område i de to artenes utbredelse. Ikke minst mangelen på hekkesteder som tilfredstiller artenes krav gjør dette. Cramp skriver at skjeanda hekker hovedsaklig i tempererte regioner, og at den tåler oseaniske forhold bra. Den hekker i grunne sjøer med rik vegetasjon, åpent vannspeil er også viktig, den unngår helst marine områder. I hekketiden sammenfaller dette stort sett med erfaringene i Trøndlag, dog er det interessant at flere par finner å kunne hekke på holmen Øksningen og på Tautra. Den første lokaliteten er omgitt kun av saltvann og er således unik i vårt land (Haftorn 1971). For knekkand oppgir Cramp lignende krav som for skjeand, men arten unngår helst arktiske og oseaniske forhold (kulde og mye nedbør). Det er da interessant å merke seg at på Ørlandet, som har en fast og relativt stor bestand hver sesong, opptrer knekkanda ofte i saltvann (eks. Grandefjæra). Det foreligger likevel svært få observasjoner av arten i saltvann iforhold til skjeand.

Som leseren ser er de fleste observasjonene gjort på lokaliteter som hyppig besøkes av fuglefolk. Foruten disse foreligger det en rekke spredte observasjoner fra mer eller mindre kjente lokaliteter. Dette viser at på langt nær alle potensielle lokaliteter har blitt undersøkt med tanke på disse artene. Derfor må tab.1 og 2 betraktes som et minimum for fylkene.

Foruten mine egne observasjoner har jeg tatt opplysninger fra tilgjengelige rapporter. Dessuten har følgende svart på opprop: G.L. Aune, G. Bangjord, O. Hansen, M. Husby, I. Kirkvold, F. Kutschera, A. Ryan, J. Sandvik, A.M. Strøm og P.I. Værnesbranden. En takk til dem alle!

TN

OPPROP:

HVEM HAR OBSERVASJONER AV BØKSANGER?

I forbindelse med en undersøkelse over bøksanger er vi interessert i observasjoner av arten fra Møre og Romsdal og Trøndelag, spesielt fra 1984.

Olav Hogstad   tlf. 596292

Arne Moksnes   tlf. 596287

Adr.: Zoologisk inst., Den Allmenvitensk. Høgskolen
Universitetet i Trondheim, 7055 Dragvoll

VÅRTREKKET 1983

Georg Bangjord

Det er ikke bare ornitologer som fryder seg over ankomsten av årets første fjærklede sommergjester. De første trekkfuglene blir forbundet av enhver som et sikkert vårtegn.

Vår og trekkforhold var i deler av våren 1983 meget gunstige. Det ga utslag på ankomsttidene hos en rekke arter. Noen ble sett opptil to uker tidligere enn ventet, ellers kom de fleste 4 - 10 dager tidligere enn normalt.

Med denne artikkelen vil jeg prøve å få samlet de første observasjonene i 1983 for de fleste trekkende arter (tabell 1 og 2) og ankomsttidene for endel arter fra flere steder i Trøndelag (tabell 1). Totalt er 87 arter med i materialet. Dette har latt seg gjøre da følgende personer villig har stilt sine observasjoner til disposisjon, alle skal ha en riktig stor takk: Kjell Amfinn Aune - Stjørdal (KAA), Ingebrigt Kirkvold - Tydal (IKI), Franz Kutschera - Kolværeid (FKU), Øystein Samdal - Trondheim (ØSA), Knut Åge Storstad - Verdal (KÅS), Halvor Sørhuus - Verdal (HSØ), Roger Wingan - Sunnlandet (RWI) og Tom Råger Østerås - Stjørdal (TRØ).

Noen arter overvintrer sporadisk og dermed kan noen av førstegangsobservasjonene stamme fra overvintrende individer. Dette utgjør imidlertid en mindre feilkilde iforhold til hvor tilfeldig det er at en art skal bli sett akkurat den dagen den ankommer. Følgende arter overvintrer mer eller mindre sporadisk her i Trøndelag: Storlom, krikvand, taffeland, toppand, bergand, tjeld, myrsnipe, enkeltbekkasin, storspove, rødstilk, ringdue, jordugle, homugle, sanglerke, rødstrupe, svarttrost, gråtrost, måltrost, rødvingetrost, star, bokfink, bjørkefink, grønnsisik, bergirisk og snøspurv. De fleste av disse artene overvintrer helst ute ved kysten eller i fjordstrøk. Ellers kan følgende arter en sjelden gang overvintre eller prøve på overvintring: Grågås, gravand, brunnakke, stjertand, fjellvåk, musvåk, tåmfalk, dvergfalk, sothøne, sandlo, tundralo, vipe, polarsnipe, dvergsnipe, kvartbekkasin, rugde, lappspove, sildemåke, linerle, jernspurv, hagesanger?, munk, gransanger? og varsler. Av spesielle vinterfunn av trekkende arter vinteren 82/83 kan nevnes: Gravand 1 ind. Hasselvika 27.1. (BRN), dvergfalk 1 ind. Gaulosen 6.2. (ØRS, POS) og 1 ind. Trondheim 26.2., sandlo 1 ind. Fevåg, Rissa (JSA), dvergsnipe 1 ind. Halsøen, Stjørdal des.-jan. (KAA), polarsnipe 3 ind. Brekstad, Ørland 15.1. (ØRS) og 16 ind. Fevåg 23.1. (JSA).

Når det gjelder hettemåke og fiskemåke blir det litt vanskelig å fastslå akkurat ankomsttid, da mange overvintrer. Dette gjelder også andre arter, bl.a. tjeld og gråtrost. De første trekkende hettemåker og fiskemåker ser ut til å

Tabell 1. Ankomstdato for trekkfugler i ulike deler av Trøndelag i 1983. Soneinn-
delingen med respektive observatører var som følger: Sone 1 - Sunnlandet/Ørlandet
(RWI, NKA, ØRS). Sone 2 - Nærøy (FKU). Sone 3 - Trondheim med omegn (ØSA, ØRS, forf.).
Sone 4 - Stjørdal/Åsen (TRØ, KAA, JSV, IJØ, PIV, RNI, SRT og forf.). Sone 5 -
Selbu/Tydal (IKI, JSA, forf.). Sone 6 - Verdal (HSØ, KÅS, forf.).

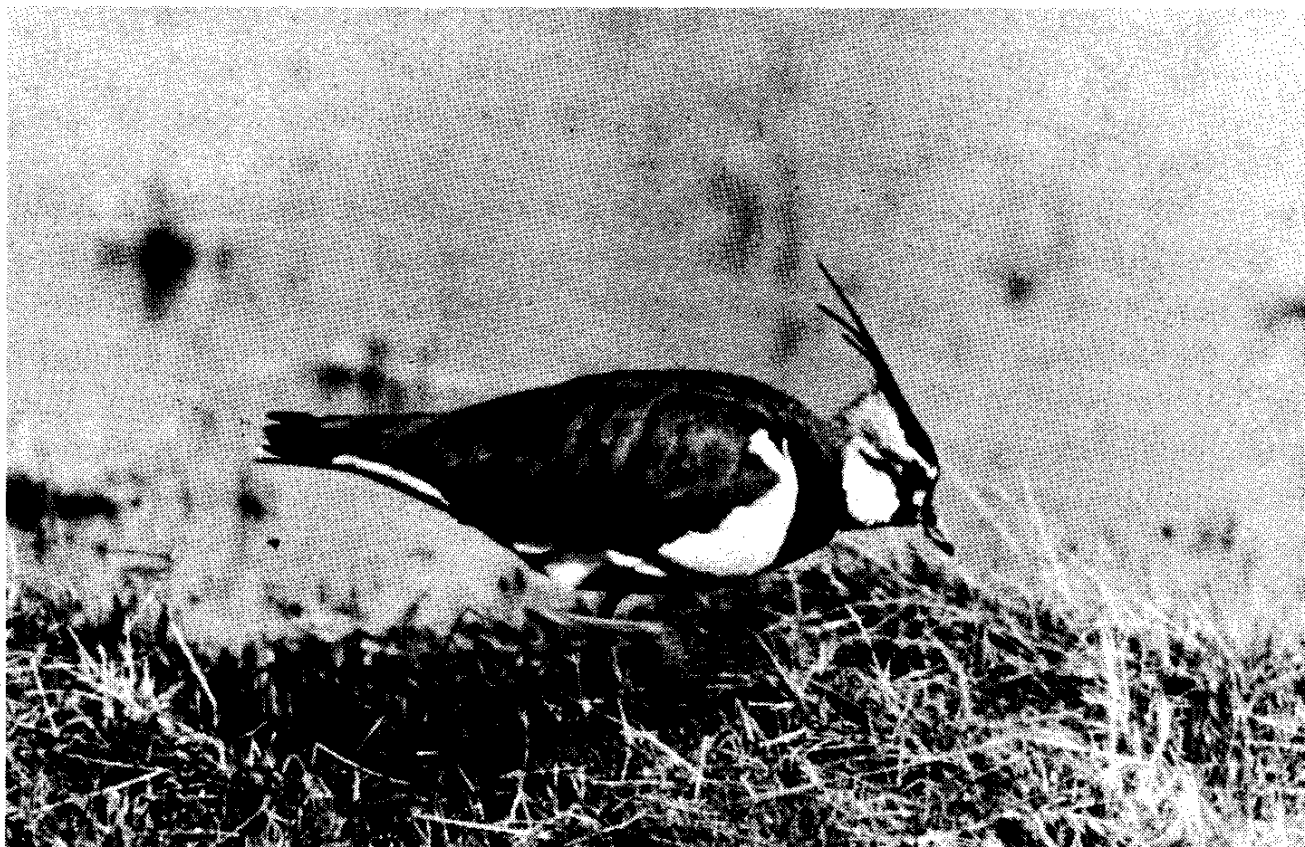
( ) - rundt datoen = arten har meget sannsynlig ankommet noe tidligere.

? - etter dato = overvintrende individ ?.

Art: / Sone:	1	2	3	4	5	6	Snitt ankomstdat fra tidligere år / antall år.
Gravand	25.03	25.03	25.03	15.03			3.04 / 9
Brunnakke	1.04	14.04	3.04	17.04	1.04		8.04 / 9
Krikkand		7.04	13.04	2.04	(23.04)		14.04 / 9
Stjertand	1.04	18.05	24.04	8.04	1.04	8.05	1.05 / 6
Toppand	10.04	19.04	28.04	25.04	(30.04)		
Dvergfalk	10.04		28.04	30.4			6.05 / 9
Tjeld	(21.03)	15.03	6.03	19.03	(30.04)	17.03	5.03 /19
Sandlo	31.03	23.04		7.04	30.04	9.04	15.04 / 8
Heilo	(8.05)	29.04	25.04	27.04	30.04	(8.05)	6.05 /23
Vipe	(18.03)	16.03	15.03	17.03	20.03	31.03	18.03 /25
Myrsnipe	30.03	14.05	15.05	15.05		8.05	8.05 / 4
Brushane	(17.05)		13.05	8.05	8.05	8.05	12.05 / 8
Enkeltbekkasin	9.04	8.04	28.04		30.04		10.04 / 9
Rugde	31.03	15.04	15.04	16.04	26.04	16.04	11.04 / 4
Småspove	(17.05)	6.05	10.05	27.04	8.05	8.05	11.05 / 8
Storspove	25.03	5.04	10.04	2.04	(23.04)	8.04	6.04 /25
Rødstilk	9.04?	24.04	29.04	15.05	30.04	(8.05)	8.05 /10
Gluttsnipe		1.05	2.05	2.05	30.04	(8.05)	8.05 / 7
Skogsnipe			6.05	26.04	30.04		30.04 / 6
Grønnstilk			15.05		8.05		
Strandsnipe	5.05	6.05	10.05	4.05	8.05		10.05 /19
Rødnebb/Makrellt.	5.05	14.05	15.05	5.05		8.05	20.05 / 8
Ringdue	20.03	23.03	25.03	5.04	(30.04)	2.04	6.04 /22
Gjøk	12.05	18.05	13.05	(12.06)	19.05		19.05 /23
Tårnseiler			22.05		9.06	2.06	29.05 / 9
Sanglerke	25.03	1.04	27.03	(17.04)		10.04	1.04 /22
Sandsvale		25.05	28.04	15.05			17.05 /16
Låvesvale		29.04	28.04	8.05	8.05	8.05	14.05 /25
Taksvale	7.05		28.04		16.05		16.05 /21
Trepiplerke	8.05	14.05	1.05		5.05		15.05 /24
Heipiplerke		23.04	25.04		30.04		30.04 / 7
Linerle	13.04	16,04	11.04	13.04	12.04	16.04	14.04 /27
Jernspurv	28.03?	25.04	20.04	23.04	24.04		19.04 /23
Rødstrupe		15.04	13.04	21.04	21.04	18.04	17.04 /23
Rødstjert		10.05	13.05		12.05		11.05 / 7
Buskeskvett	8.05	8.05	1.05	12.05	8.05		15.05 / 8
Steinskvett	27.04	18.05	20.04	19.05	8.05	8.05	7.05 /16
Ringtrost	8.05	16.04	21.04	23.04			5.05 / 6
Gråtrost		17.04	20.04		23.04		15.04 /28
Måltrost	31.03	19.04	20.04		23.04		21.04 / 7
Rødvingetrost	18.04	15.04	20.04		23.04	19.04	17.04 /23
Gulsanger	17.05	18.05	21.05	21.05			22.05 / 6
Tornsanger		18.05	14.05	21.05			21.05 / 8
Munk		15.05	13.05	21.05			20.05 / 8
Gransanger	(27.04)	22.04	20.04	21.04	20.04	20.04	19.04 /23
Løvsanger		7.05	29.04	10.05	11.05		12.05 /23
S.H.fluesnapper	3.05	7.05	27.04	5,05	6.05	1.05	8.05 /27
Stær	15.03		16.03	13.03	28.03	15.03	13.03 /28
Bokfink	31.03	5.04	31.03	(13.04)	11.04	1.04	6.04 /26
Bjørkefink	8.05	29.04	20.04		6.05		29.04 /23
Snøspurv		1.04	4.04	6.04	5.04		29.03 / 6
Sivspurv		30.04	27.04	27.04	(8.05)	(8.05)	25.04 /10

Tabell 2. Ankomstdato for trekkfugler i Trøndelag i 1983.

Art:	Obs. 1		Obs. 2		Snitt tidl ere år/ antall år
	Dato, sted, antall, obs.	Dato, sted, antall, observa	Dato, sted, antall, observa	Dato, sted, antall, observa	
Kortnebbgås	Trekk over Tr.lag i tiden 7-23.5.				
Grågås	31.3 Storfosna 3, (ØRS)	12.4 Nærøy (FKU)			1.4/ 7
Knekkand	5.5 Aursunden 4 (RSS)	18.5 Rusaseterv.2 (ØRS)			11.5/ 3
Skjeand	24.4 Hammerv. 1 (TRØ)	7.5 Selbu (JSA)			7.5/ 9
Taffeland	30.4 Selbu 1				29.4/ 3
Bergand	26.3 Grilstadfj.1 (ØRS)	27.3 Leangenb. 1 (ØRS)			
Fjellvåk	15.4 Klæbu 1	24.4 Selbu 1 (JSA)			29.4/ 8
Tårnfalk	24.4 Gaulosen 1				1.5/ 6
Sothøne	17.4 Tautra 1	28.4 Nidelva 1 (MEI)			16.4/ 8
Trane	(23.4) Selbu 5 (JSA)	27.4 Stjørdal 1 (TRØ)			26.4/22
Dverglo	15.5 Gaulosen 1 (ØRS)	18.5 Gaulosen 2			12.5/ 3
Tundralo	14.5 Linesøy 1 (ALI)				
Polarsnipe	1.4 Brekstad 4 (ØRS)				15.4/ 1
Temmincksnipe	15.5 Gaulosen 1	18.5 Gaulosen 1			20.5/ 4
Fjellmyrløper	(4.6) Selbu 4 (TRØ)				
Kvartb4kkasin	9.4 Rissa 1 (NKA)				
Svarthalespove	30.4 Selbu 1	13.5 Gaulosen 2			
Lappspove	31.3 Storfosna 20 (ØRS)	1.4 Flatnesfj.26 (ØRS)			23.3/ 4
Sotsnipe	23.5 Gaulosen				11.5/ 2
Tyvjo	18.5 Nærøy (FKU)	22.5 Tautra 1			18.5/ 5
Sildemåke	20.4 Tr.heim 1 (TRØ)	23.4 Nidelva 1			13.4/16
Makrellterne	5.5 Imsterfj. 4 (RWI)	5.5 Stjørdalen 1 (TRØ)			15.5/ 6
Rødnebbterne	14.5 Stjørdalen 1 (TRØ)	15.5 Gaulosen 3			17.5/ 6
Svartterne	22.5 Tautra 1	22.5 Hammerv. 1 (MHU)			27.5/ 3
Jordugle	30.4 Selbu 1				13.5/ 3
Vendehals	27.5 Støren 1 (MEI)				14.5/ 5
Gulerle	16.5 Gudå 1 (TRØ)				22.5/ 3
Blåstrupe	(17.5) Grandefj. 1 (ØRS)	(27.5) Støren 1 (Fylkesrap.)			8.5/12
Svarttrost	31.3 Tiller 2 (ØSA)	(22.4) Klæbu 1			2.4/26
Sivsanger	18.5 Bjugn 1 (ØRS)	24.5 Nærøy (FKU)			
Møller	17.5 Malvik 1 (SFB)	27.5 Støren 1 (Fylkesrap.)			20.5/ 2
Hagesanger	29.5 Nærøy (FKU)	1.6 Tydal 1 (IKI)			29.5/ 5
Bøksanger	9.6 Røros 2 (AKJ)				25.5/ 2
Gråfluesnapper	15.5 Skaun 1 (ØRS)				21.5/ 5
Bergirisk	14.4 Nærøy (FKU)				20.4/ 4
Lappspurv	8.5 Selbu 1	15.5 Rinnleiret 9 (TRØ)			7.5/ 3

Vipa er en av de tidligste trekkfuglene som kommer om våren.
Foto: Per Gustav Thingstad.

ankomme i månedsskiftet mars/april og hovedmengden kommer de første ukene av april.

Det har også vært interessant å få et bilde av hvor tidlig de artene som overvintrer ved kysten og i fjorden drar innover i landet. Det avhenger selvsagt av hvor tidlig elver og vann blir fri for is. Det er til nå kommet alt for få observasjoner av dette slaget til at det gir noe godt bilde av trekket. Følgende observasjoner kan nevnes: lom ubest. 5 ind. Selbusjøen 30.4., storlom 2 ind. Sødalsvatnet, Sunde 4.5. (RWI), havelle 2 ind. Selbusjøen 30.4., sjøorre 2 ind. Selbusjøen 8.5.

De observasjoner som står uten observatør er gjort av forfatter, og i tillegg har følgende personer bidratt med enkeltobservasjoner:

AKJ - Amfinn Kjønnsvik

ALI - Arild Lindgård

BRN - Bjørn R. Nilsen

GLA - Geir Lasse Aune

IJØ - Ingar J. Øien

JSA - Jostein Sandvik

JSV - J. Svernson

JLI - Jan Lifjell

MEI - Morten Eikland

MHU - Magne Husby

MMA - M. Martinsen

NKA - Normann Kammen

PIV - Per I. Vænesbrand

RSS - Rolf S. Svendsen

RNI - Ronny Nilsson

SFB - Stephen F. Barsow

ØRS - Øystein R. Størkersen

GAULA, ET VASSDRAG MED EN UNIK ELVEBREDDFAUNA.

Johan Andersen

I vurderingen av den biologiske verneverdigheten av vassdrag har det vært vanlig å ta i betraktning den akvatiske (vannlevende) faunaen, høyere vertebrater (pattedyr og fugler) og floraen. Fagfolk er naturligvis klar over at dette må gi et ufullstendig bilde. Ressursene i form av tilstrekkelig ekspertise har imidlertid ikke tillatt utredning og vurdering av andre taksonomiske og økologiske grupper (jfr. intervju med G. Halvorsen i Insektnytt nr. 4, 1982). I det følgende vil jeg ta for meg en økologisk gruppe som overhode ikke har vært trukket inn i vernemessig sammenheng, iallefall ikke her i landet, nemlig den terrestriske insektafaunaen som er knyttet til elvebreddene. Jeg vil innskrenke meg til å behandle billene fordi det er den gruppen jeg har noe nærmere kjennskap til. Jeg har valgt å ta for meg elva Gaula i Sør-Trøndelag, fordi faunaen her er spesiell og elva nå trues av regulering.

Breddene langs det nedre løpet av Gaula har en kompleks oppbygning. Her veksler store, vegetasjonsløse sandfelt med finsand-silt områder som er mer eller mindre bevokste. På steder med tilstrekkelig strøm finnes det nærmest elva grus- og rullesteinsbanker. Innen hvert av disse miljøene er det store forskjeller i fuktighet, temperatur og tildels lysforhold, og samlet omfatter slike elvebredder et større antall miljøer som hver har sin spesielle fauna.

Denne faunaen består dels av mer eller mindre euryøke arter, dvs. arter som stiller forholdsvis små krav til miljøet og som like gjerne bebor andre habitater (biotoper) enn elvebredder. Mange av dem lever på mer eller mindre skyggefulle steder, f.eks. i oreskogene lengst vekk fra elva. I de mer åpne områdene tenderer faunaen mot å bli mer særegen. Det mest spesielle elementet, den såkalte ripare fauna, består av arter som utelukkende eller overveiende finnes på elvebredder i vårt land. Det er dette elementet jeg vil legge særlig vekt på å behandle i det følgende.

Etter sin forekomst kan de ripare arter deles i to hovedgrupper:

Gruppe 1. Lithofile arter. Dette er arter som utelukkende eller overveiende finnes på grusete/steinete bredder.

Gruppe 2. Arter som lever på sand, finsand-silt eller på leire. Selv om de lithofile arter har en høyst forskjellig utbredelse i Skandinavia, er det en meget påfallende konsentrasjon av arter i dalførene langs den skandinaviske fjellkjede. Det nord- og mellomeuropeiske flatlandet, dvs. Nord-Tyskland, Danmark, store deler av Sør- og Mellom-Sverige og Finland, har meget få arter (fig. 1). Elvene i Sør-Trøndelag har 13 arter hvorav 10 finnes ved nedre løp av Gaula. Bare elvene i indre Troms og Finmark har et høyere antall arter enn Sør-Trøndelag. Årsaken til at det nordeuropeiske flatlandet nesten totalt mangler arter, synes i stor

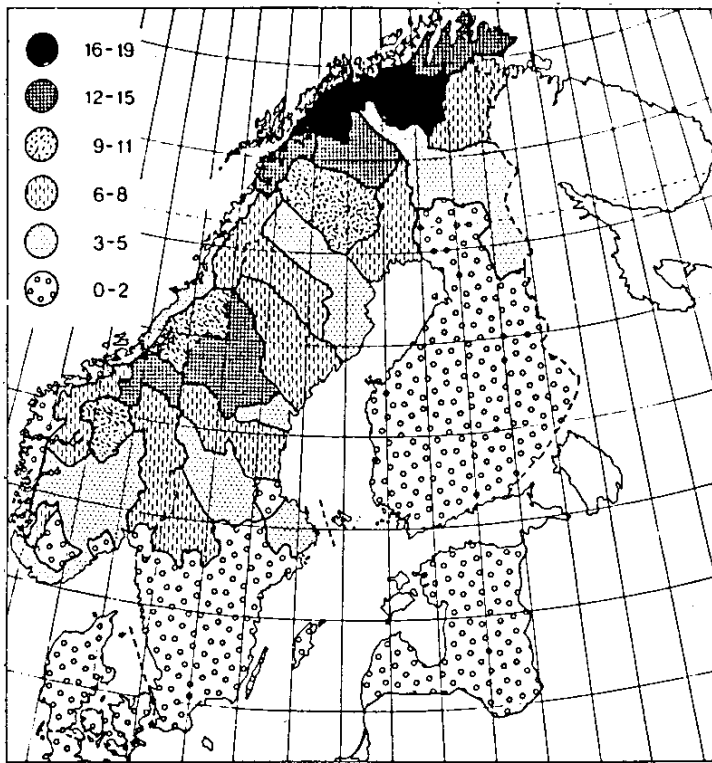

Fig. 1. Antall lithofile arter i Fennoskandia, Baltiske stater, Danmark og Nord-Tyskland. Etter Andersen (1983).

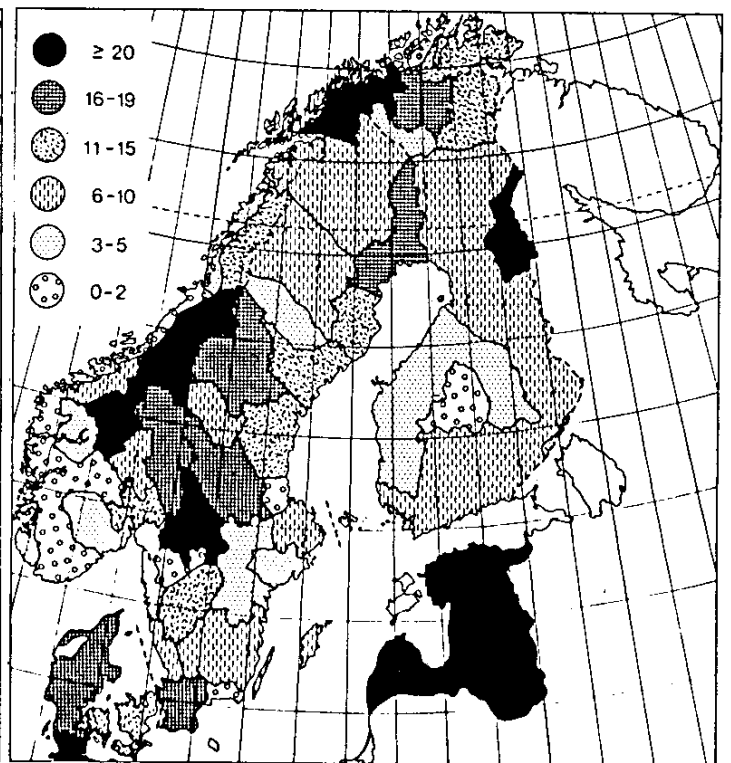

Fig. 2. Antall ripare arter begrenset til sand, silt eller leire i Fennoskandia, Baltiske stater, Danmark og Nord-Tyskland. Etter Andersen (1983).

grad å være økologisk. Grusete/steinete elvebredder manglernemlig nærmest totalt i dette området.

En del av artene i gruppe 2 (artene på sand, silt eller leire) forekommer på skyggefulle steder, f.eks. under vierbusker eller blant tett vegetasjon. Majoriteten av dem er imidlertid bundet til åpne steder med glissen vegetasjon. Disse artene er meget ømfintlige overfor endringer i miljøet. Elementet forsvinner med gjengroing og ved at jorda omkalfatres av meitemark og andre jorddyr som er med på å omdanne jorda fra mineraljord til jord med et høyere organisk innhold. Liksom de lithofile arter tilhører nesten alle av gruppe 2 familien løpebiller (*Carabidae*) og kortvinger (*Staphylinidae*).

Fig. 2 viser antall arter av gruppe 2 i ulike områder i Nord-Europa. Områder som utmerker seg ved et høyt antall arter er Nord-Tyskland, Baltiske stater, Kuusamo i Finland og mellomste og nordligste deler av Skandinavia. Det høyeste antall arter i hele Nord-Europa har elvene i Trøndelagsfylkene. Gaula topper listen med minst 28 arter. Den rike faunaen i Trøndelag skyldes iallefall delvis utstrakte bredder med et høyt antall mikromiljøer og at elvene med sin beliggenhet fanger opp både sørlige og nordlige elementer. En god del av artene i gruppe 2 har evne til å kolonisere andre miljøer enn elvebredder. Enkelte kan etablere seg i såkalte sekundære habitater skapt av mennesket, f.eks. sandtak, leirtak etc.,

mens andre arter forekommer ved havet. I Norge og mesteparten av Svergi  er dette tilfelle bare i liten grad. I Danmark derimot har syv arter totalt skiftet miljø og finnes overveiende eller utelukkende ved havet. S rlig er det havskrentene (klingene) som gir muligheter for en god del arter. Dette er en milj type som er meget utbredt i Danmark, til en viss grad også i det sørligste Sverige, men som ellers knapt finnes i Skandinavia. Dette er forklaringen på at Danmark og da først og fremst Jylland, har et forholdsvis høyt antall arter av gruppe 2 (18 arter) selv om elvebredder av passende type er lite representert.

I det følgende skal jeg kort omtale de viktigste ripare former som finnes ved Gaula. Som tidligere nevnt finnes det ved Gaula et antall arter som er mindre bundet til elvebredder enn arter av den ripare fauna er. Flere av disse mer eury ke artene er ved, eller n r ved, sin nordgrense ved Gaula og her synes de i motsetning til lengere s r i Norge utelukkende   forekomme ved elvebredder. Også enkelte av disse vil bli omtalt i det følgende.

Slekten *Bembidion* er generelt den artsrikeste og individrikste blant l pebillene på elvebredder. Ved Gaula er det funnet 19 eller 20 arter. Fire av dem er lithofile. Seks eller syv av de øvrige tilhører gruppe 2. Blant disse er en muligvis ny for vitenskapen eller det kan være en art som ellers bare er kjent fra Sibir. Spørsmålet har foreløpig ikke kunnet avgjøres da det bare foreligger et eneste eksemplar.

Parti fra elvebredden ved Krogstadh len ved Gaula. Foto: T. Klokk.

Dyschirius spp. er gravende løpebiller. To ripare arter finnes ved Gaula, hvorav den ene, *Dyschirius angustatus* har en svært spredt forekomst i Fennoskandia.

Den store løpebillen *Broscus cephalotes* var i 1950-årene ganske vanlig ved Gaula, som utgjør det nordligste funnstedet i Skandinavia, isolert fra forekysten i Sør-Norge. Billen er ikke senere gjenfunnet og det er mulig at den har dødd ut (Andersen 1981).

Ved siden av et funn ved Steinkjer er den sjeldne løpebillen *Trechus discus* i Trøndelag bare funnet ved Gaula. Disse funnene, som er de nordligste i Skandinavia, ligger meget isolert fra artens øvrige utbredelsesareal. Det er mange år siden billen er blitt funnet ved elva, men da den antas å leve i gnagerbol (Lindroth 1945) og altså fører et skjult levevis, er det sannsynlig at den fremdeles finnes ved Gaula.

Kortvingeslekten *Bledius* teller ved Gaula seks ripare arter. De er sterkt spesialiserte til et gravende levevis i finsand og silt og opptrer ofte i meget store individtall. Flere av artene er i hele sitt utbredelsesområde utelukkende funnet på elvebredder. Billene lever både som larver og voksne av alger. De utgjør en vesentlig del av føden for mange av rovformene, f.eks. *Dyschirius* spp. og *Bembidion* spp.

Kortvingeslektene *Thinobius* og *Hydrosmecta* utgjøres av bitte små (under 2 mm), sterkt flattrukete lithofile biller. Fire arter finnes ved Gaula.

Blant de ripare arter av gruppe 2 eksisterer det ellers ved Gaula representanter for følgende kortvingeslekter: *Carpelimus* (*Trogophloeus*), *Stenus*, *Philonthus*, *Brachyusa*, *Dasygnypeta*, *Ocalea*, *Parocyusa* (*Chilopora*) og *Aleochara*. Slekten *Stenus* teller en god del arter ved Gaula, men bare en av dem, *S. fossulatus*, synes å være innskrenket til elvebredder. En annen art, *S. biguttatus* har sin nordgrense i Sør-Trøndelag og er her bare funnet ved elvene, mens den lengre sør er mindre kravfull. Slekten *Parocyusa* har to arter ved Gaula. Den ene av dem, *P. crebrepunctata*, ble først beskrevet fra denne elva og er ellers bare kjent fra en elv i Sverige.

Pillebillene (*Byrrhidae*) har to ripare arter ved Gaula. Den ene, *Morychus dovrensis*, forekommer på tørre, sandete steder hvor den livnærer seg av moser, særlig av slekten *Rhacomitrium*. Den andre arten, *Chaetophora paleata*, lever på fuktigere steder med finsand-silt.

Hydnobius spp. teller to arter ved Gaula. Det er lite vi vet om disse billene da de lever av underjordisk soppmycel og fører en skjult tilværelse. Hvorvidt noen av artene er innskrenket til elvebredder i sin forekomst, er uvisst.

Dryops nitidulus er i Norge bare funnet ved Gaula og Namsen. Nærmeste funn er fra Sør-Sverige. Larven er vatnlevende, men de voksne er amfibiske og kan finnes sammen med andre elvebreddbiller.

Smelleren *Fleutiauxellus (Hypnoidus) consobrinus* er funnet i noen ganske få eksemplarer ved elva, men antas å ha fast tilhold her. Lite er kjent om artens levevis i Skandinavia, så det er uvisst om den bare forekommer ved elvebredder.

Billen er ellers bare tatt i Oppland, ved Rundhaug i Målselv, ved Altaelva og i Mellomeuropeiske fjelltrakter.

Som en oppsummering kan sies at elvebreddfaunaen ved Trøndelags-elvne, og især Gaula, er unik. Ved siden av de store elvene i Troms og Finnmark, er det ingen elver i Nord-Europa som har en så rik fauna av ripare arter. En må helt ned til elvene i Mellom- og Sør-Europas fjelltrakter for å finne en enda rikere fauna, men artssammensetningen er her svært forskjellig. Også elvene i Troms og Finnmark har en annen artssammensetning enn elvene i Trøndelag. Særlig gjelder dette for arter av gruppe 2. I tillegg til dette har Gaula en god del ikke-ripare arter med nordgrense ved Trondheimsfjorden. Enkelte av disse artene synes her bare å forekomme ved elvebredder.

En kan hevde at det høye artstallet ved Gaula bare reflekterer at denne elva er særlig godt undersøkt. Utvilsomt er elva godt undersøkt, men dette må også kunne sies om andre elver i Skandinavia, særlig om en tar for seg større områder som omfatter mange vassdrag. Etter min vurdering er det bare elva Orkla i Sør-Trøndelag som kan tenkes å ha en faunarikdom som er noenlunde sammenlignbar med den ved Gaula.

Spørsmålet stiller seg hvordan menneskelige inngrep virker inn på elvebreddfaunaen. En ting er sikkert: det er ikke snakk om en ensidig negativ virkning. Det er i dag vanlig å bygge opp steinmurer der hvor elva eroderer kraftigst. Dette begrenser elvas mulighet til å skape nytt land og har derfor sannsynligvis en negativ virkning på flertallet av artene i gruppe 2. I den tida jeg har studert faunaen ved Gaula har da dette elementet også stadig vært på vikende front. Store områder som tidligere var åpne, er nå grodd igjen. Andre former for virksomhet motvirker imidlertid dette til en viss grad. Skogen blir med mellomrom ryddet, det graves sand og grus osv. Elva får derved nye muligheter til å erodere og avsette nytt substrat. Dette har gang på gang gitt de av gruppe 2-elementet som er mest avhengige av solåpne, sparsomt bevokste steder, et come-back. Dette varer imidlertid ofte bare en kort tid fordi områdene raskt gror til igjen.

Virkningene av reguleringer på den ripare fauna er blitt meget lite systematisk studert. I det følgende vil jeg prøve meg på en vurdering ut i fra de erfaringene jeg selv har. En nivellering av vatnstanden vil utvilsomt ha negativ virkning på elvebreddfaunaen. Dersom vårflommene dempes eller uteblir har dette antagelig en dobbel negativ virkning. Til tross for at Gaula nå ofte har meget kraftige flommer er som før nevnt vegetasjonen i lange perioder på frammarsj og gruppe 2-elementet dermed på vikende front. Ved en nivellering av vatnstanden vil både erosjon og avsetning av nytt materiale reduseres eller stoppes. Dermed er det ikke lenger noe som holder vegetasjonen i sjakk, og resultatet er at silt- og sandområdene gror igjen og den typiske faunaen her vil åpenbart forsvinne. I tillegg kommer at ved at elvebreddene ikke lenger oversvømmes, får de ikke tilført organisk materiale fra elva. Dette organiske materialet må antas å være et meget viktig

næringsgrunnlag for faunaen på elvebreddene.

For de lithofile arter er situasjonen sannsynligvis noe annerledes. Disse artene lever vanligvis nærmest elva. Forutsatt at det er en del vatnstandssvingninger i løpet av året, vil det på grus- og steinområdene være så pass ustabile forhold at områdene ikke gror til. Undersøkelser både i Nord-Norge (Barduelva) og i Sveits viser at slike regulerte elver kan ha en høy tetthet av lithofile biller. Det er imidlertid uvisst om artsutvalget er det samme og like stort som det ville vært uten regulering.

Selv om en regulering av Gaula høyst sannsynlig vil ha store negative konsekvenser for den usedvanlig rike elvebreddfaunaen, vil det antakelig være vanskelig å få respons hos myndighetene for et vern av elva på et slikt grunnlag alene. Likevel, det er andre sterke grunner for å la elva leve og totalt sett er denne elva, som løper som en åre gjennom en betydelig del av Sør-Trøndelag, uten tvil et av de aller mest verneverdige vassdrag i vårt land.

LITTERATUR

Andersen, J. 1981: Finnes *Brosicus cephalotes* L. fremdelse i Trøndelag? Insektnytt nr. 3: 25-26.

Andersen, J. 1983: Towards an ecological explanation of the geographical distribution of riparian beetles in western Europe. J. Biogeogr. 10:421-435.

Lindroth, C.H. 1945: Die fennoscandischen Carabidae. I. - Göteborgs K. Vetensk. Samh. Handl. (B) 4:1-911.

TN

DEBATT

HVA SKJER MED EIDSBOTN ?

Øystein R. Størkersen hevder i TN nr. 2 1984 at det grunnleggende spørsmålet er hva de ansvarlige innen det offentlige naturvernet i Nord-Trøndelag gjør. La gå, - men for Eidsbotns framtid har det nok også en viss interesse hva andre foretar seg i området - dessverre.

Da arbeidet med å lage utkast til verneplan for våtmarker i Nord-Trøndelag ble startet i 1978 var Eidsbotn et av de områdene som ble vurdert. Artsantall og mengde fugl var utfra det vi hadde kjennskap til, blant de høyeste i fylket. Vi var likevel usikre på om området burde med i verneplanen utfra de, allerede da, store inngrepene i området, bl.a. omfattende forurensninger i indre del, ombygging av E 6, forebygginger av Vassdalen og reguleringsplan for Moan - Branes - området som gikk ut på utfylling av hele østsiden for industriformål.

På tross av disse inngrepene mente vi likevel området burde vernes som et fuglefredningsområde, og at sjøl om strandlinja i stor grad var ødelagt, måtte vi forsøke å hindre aktivitet i sjølve Eidsbotn, bl.a. var det aktuelt med tilrettelegging for kanosport etc. i forbindelse med utfylling på Moan.

Status for området idag er altså at området av fylkesmannen i Nord-Trøndelag er foreslått fredet som et fuglefredningsområde. Dette verneforslaget ligger, sammen med de øvrige områdene i våtmarksplanen, i Miljøverndepartementet til sluttbehandling. Det er ventet at et vedtak om vern vil bli fattet i løpet av 1984.

Som nevnt mente vi da vi startet verneplanarbeidet at Eidsbotn burde vernes sjøl om det var store inngrep i området. Det kan stilles spørsmål ved om dette er en riktig vurdering idag, da ytterligere inngrep er skjedd de siste fem år: forurensningene er omfattende, E 6-ombygginga er delvis utført, det er startet med utfylling på strekningen Moan - Branes slik at vi kan se virkningene av disse inngrepene, strandlinjen er forandret flere steder ved forebyggingsarbeider og planering og sist men ikke minst, travselskapet har startet utvidelse av travbanen på Eidsøra.

Størkersen spør om dette kan være tillatt? Fylling av søppel er sjølsagt ikke tillatt. Dette er retta på, men er vel i denne sammenheng ikke hovedproblemet. Det skadelige for verneinteressene er utvidelse av travbanen, og dette er tillatt da travselskapet har fått konsesjon fra landbruksdepartementet. En annen sak er om konsesjon burde vært gitt. Vår vurdering var at en eventuell utvidelse av travbanen burde skje ved at banen ble lagt med retning langs strandlinjen, og ikke som nå ved at den stikker som en spiss ut i Eidsbotn. Dette kunne veimyndighetene, med sine planer om ny E 6 langs Eidsbotn ikke akseptere.

Slik travbanen nå ligger er viktige mudderområder ødelagt. For meg ser det ut som om det allerede holder på å bygge seg opp nye mudderområder utenfor utfyllingsområdet. Den største skaden for fuglelivet tror jeg blir den økte aktiviteten det vil bli i dette området når den nye banen blir ferdig, med eksempelvis Rikstoto-løp o.l., foruten at travbanen kommer som et unaturlig utspring i bukta og ødelegger områdets estetiske kvaliteter.

Tilfellet Eidsbotn sier sikkert noe om det offentlige naturvernet i Nord-Trøndelag. Etter mitt syn stiller det også spørsmål ved hvilken plass naturverninteressene har i forhold til andre interesser, og det synes jeg er et grunnleggende spørsmål.

Asbjørn Tingstad, Friluftss- og naturvernkonsulent i Nord-Tr.lag.

IN

SISTE NYTT

Siden sist er det skjedd en del nye ting her i Trøndelag, spesielt gjelder dette naturvernsektoren. Verneplanen for vassdrag har stått sentralt i nyhetsbildet utover høsten, men også en rekke andre områder er truet av ulike inngrep som mer eller mindre vil forringe deres verdi.

På Årsøya i Selbu, er det startet fuglestasjon, og til nå er det ringmerket ca. 3000 fugler. Av disse var det en hauksanger, som er ny art for Sør-Trøndelag. Ellers har det vært bl.a. ca. 70 blåstruper, 6 sivsangere, 6 møllere og 5 hornugler. Av observasjoner kan nevnes to myrhauker fra dette området.

Tidligere i høst ble det fanget to havsvaler på Sklinna. Et forsøk på fangst på Halten ga ikke noe resultat, men det ble sett mange havsuler, flere grålirer og storjo både på Halten og ved Titran på Frøya.

Det er meldt om en rik forekomst av mus, spesielt klatremus, mange steder i Trøndelag. Dette har ført til at det er mye ugler å se, hovedsakelig haukugle og hornugle, men det er også bra med rovfugler. Fra Nord-Norge er det meldt om invasjon av nøttekråke, så nå gjelder det å være ute å observere. Kanskje kommer de også hit.

Vi ber om at alle sender inn sine observasjoner så raskt som mulig, for å få denne spalten mest mulig fersk. Frist til neste nummer er satt 20. november.

SMÅSTYKKER

RØDSTJERT I UGLEKASSE.

En kveld i juni gikk jeg og kameraten min en tur på fjellet ved Burusjøen, i Holtålen. Plutselig kom vi over en uglekasse. Vi klatret opp til kassen for å se hva den inneholdt. Da vi var nesten oppe, fløy det ut en liten grå fugl. I kassen lå det seks blå egg. Vi fant ut det var rødstjert på grunn av at den røde stjerten vistest så fint, og at den har blå egg. Jeg synes det var en rar opplevelse.

Jan Eivind Larsen

JAKTFALK SOM EGGPREDATOR ?

På en ribbeplass for jaktfalk i Tydal ble det den 7. juni 1984 funnet et rypeegg. Egget lå uskadd sammen med de vanlige fjærrestene på slike steder. Det ble ikke funnet eggskall eller andre tegn som kunne tyde på at flere egg var havnet på ribbeplassen.

Haftom (1971) nevner ikke at jaktfalk opptrer som eggpredator. Spørsmålet blir da: Hadde rypa "lagt" egget mens den ble behandlet på slakteplassen eller hadde falken fraktet det dit??

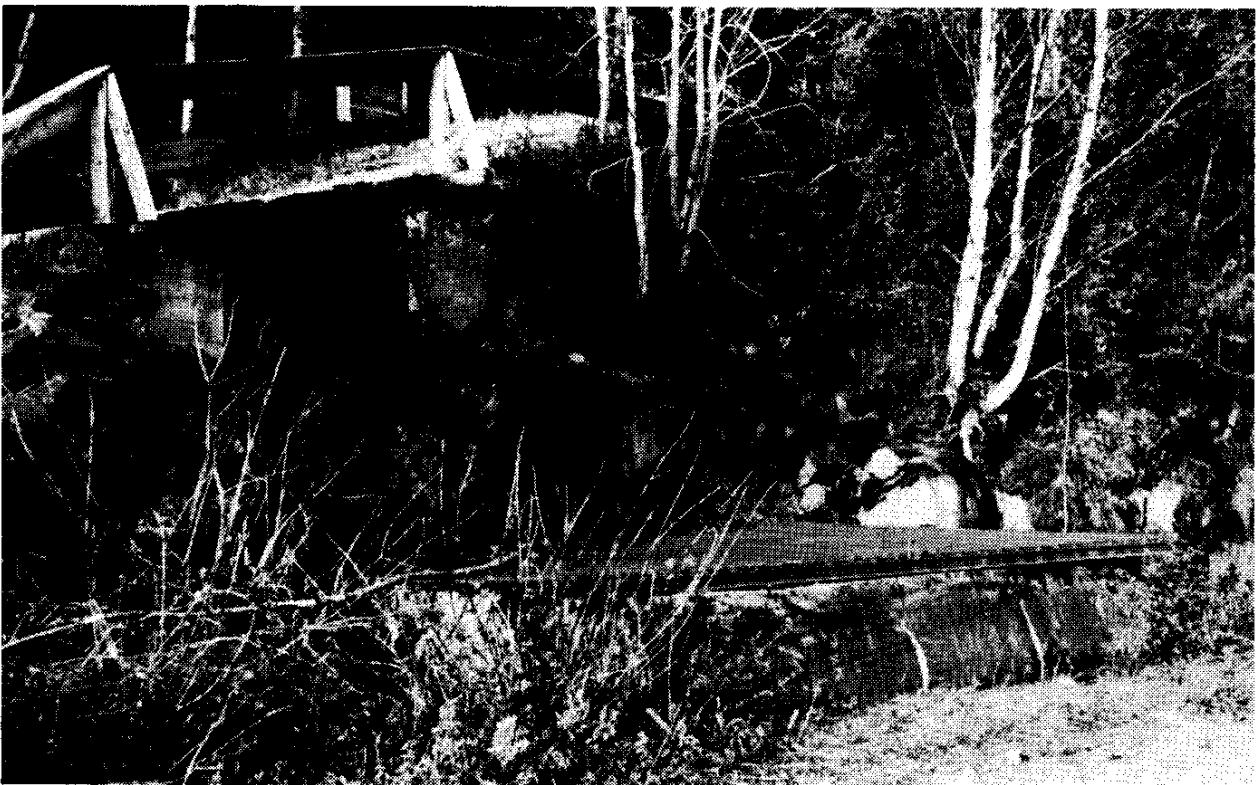
Ingebrikt Kirkvold

UVANLIG REIRPLASSERING HOS FOSSEKALL.

Norges nasjonalfugl, Fossekalen, er kjent for å bygge reir på de forskjelligste steder i elver og bekker, bl.a. under brukar og ved damanlegg.

I Gudå i Meråker kommune, ble det den 19. mai 1984 funnet et fossekallreir med litt uvanlig reirplassering. Reiret lå i en avløpskum, ca. 5 meter fra Europaveg 75 (E 75), og ca. 15 - 20 meter fra Stjørdalselva, som går forbi på motsatt side av E 75. Kummen er ca. 3 meter djup. Av rennende vatn fantes bare en liten sildrebekk som rant ned i avløpskummen, og ut gjennom et rør under E 75, og ut i elva. Kummen var dekket med parallellgående metallstenger, så det var fri sikt ned i den.

Reiret lå ca. 1 meter fra toppen av kummen, og inneholdte egg. En fossekall fløy ut og satte seg i bunnen av kummen ved undersøkelse av reiret. Reiret var plassert på kanten av en stein som stakk fram fra veggen av kummen.

Fossekallreiret lå nede i avløpskummen som sees i forgrunnen. Den ligger bare 5 meter fra E 75 i Gudå i Meråker kommune.

Jeg har ikke hørt eller lest om noe lignende før. En årsak kan være at egnede reirplasser ved Stjørdalselva var opptatt eller manglet i dette området, og at dette paret fant avløpskummen god nok som reirplass. Noe som medførte at de måtte krysse E 75 for å nå elva og maten.

Reiret ble kontrollert den 31. mai, og en fossekall var da tilstede i reiret. Ved kontroll den 9. juni var reiret dessverre blitt skydd (T.R. Østerås pers. medd.).

Observatører ved reirfunnet var Kjell Arnfinn Aune, Ingar J. Øien, Tor Roger Østerås og undertegnede.

Tekst og foto: Per Inge Varnesbranden.

Konkurransbildet

Forrige nøtter var ikke av de letteste skal en dømme etter svarene. Kun tre personer hadde begge svarene riktig, vi gratulerer. Til forsvar for alle oss andre skal det påpekes at bilde gjengivelsen var delvis dårlig. Imidlertid hadde redaksjonen håpet at flere kunne finne fram litteratur for på den måten å lære noe om identifikasjon av vanskelige arter.

Måken på bildet er så avgjort av hettemåketypen, dette skulle være lett synlig selv om fuglen har begynt å myte hetten. Arten bestemmes ved mengden av svart på vingeundersiden. Kun dvergmåke har en slik vinge! For ytterligere å skille denne fra hettemåke mangler vår fugl hettemåkens karakteristiske hvite vingeframkant. Dvergmåken er i felt også mere terne lik i flukten. Bildet er tatt i august -87 ved Klingsundet, Snåsa av Ø.R. Størkersen.

Ugleunger er alltid vanskelige å bestemme for uerfarne. En helt avgjørende pekepinn gir de klart hvite kinnene på vårt bilde. I felt er det få ugler som kan sammenlignes med vår i størrelse. Ung perleugle som foreslått av noen vil fullstendig mangle hvite kinn. Iforhold til hornugle vil denne være brunlig mens vår fugl som er en haukugle vil være grålig. Mange hadde forhåpentligvis sjansen til å studere arten nærmere etter det gode året i år. Bildet er tatt av Jostein Sandvik.

Til slutt vil vi oppfordre flere til å svare på konkurransen, og legg helst med en begrunnelse. Dessuten har redaksjonen bruk for flere gode konkurransbilder!

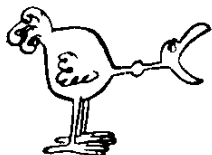
Foreningsnytt

ENGLANDSTUR: Avreise Værnes søn. 16.12. og retur søn. 23.12.

I regi av NOF/ST arrangeres det tur til bla. Slimbridge (se TN 3-83), et rovfuglsenter i Newent. Under andre del av turen blir det arrangert turer til våtmarksområder utenfor London, disse turene vil bli guidet av en lokal kjent ornitolog. Foruten fugleliv vil det være stor julestemning i England på denne tiden, med de opplevelser dette medfører. Reiseleder vil være Øystein Størkersen som har god erfaring fra England (bla. besøk jula 1980).

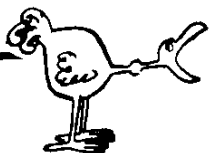
Prisen t/r Værnes vil bli ca. 1500.- Tillegg kommer for opphold i Slimbridge og evt. utflukter ca. 500.-

Bindende påmelding senest 10. oktober, skriftlig til NOF/ST, postboks 139, 7001 Trondheim. Evt. spørsmål kan rettes på tlf. 07/572864.

OPPROP:**GREVLING OG PIGGSVIN**

I forbindelse med en undersøkelse over utbredelse og bestand hos grevling og piggsvin i Trøndelag, er vi interessert i alle opplysninger om disse artene. Spesielt ønsker vi opplysninger om artene finnes innen de enkelte kommunene, hvor vanlige de evt. er og mulige bestandsforandringer de senere årene. I tillegg er vi interessert i enkeltobservasjoner, også av døde (påkjørte) dyr.

Svar sendes til: Jostein Sandvik, Øvre Møllenberg 49,
7000 Trondheim.

OPPROP:**VÅRTREKKET 1984.**

Alle som har vårtrekkobservasjoner fra våren 1984 bes sendt disse til undertegnede med angivelse av art, antall, dato og sted. Observasjonene vil bli publisert på lignende måte som artikkelen i dette nummeret. Jeg er spesielt interessert i vårobs. fra sør og østlige deler av Trøndelag, da dette området tidligere er dårlig representert (Røros, Oppdal, Sørli osv.). Også tilleggsopplysninger fra 1983 er ønskelig.

Svar sendes til: Georg Bangjord, Vestre Tunhøgda 9,
7058 Jakobsli.

AKVARIER - FISK - PLANTER
FUGLER - SMÅDYR - BUR og UTSTYR
Zoologiske artikler.

LEÜTHENS *frøhandel* A/S

Kongens gt. 49

ved Rutebilstasjonen

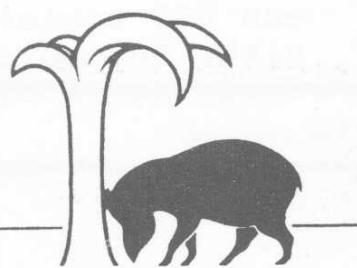
Trondheim.

GODT UTVALG I NATUR- OG DYREBØKER

TAPIR

Forlag, trykkeri, bokhandel, papir- og tegneutstyr

Bjørnsonsgt. 13. **ROSENBORG**

Ligger strategisk til ved E6 Jakobsli

Mobil Skovgård

Bird

Books

Vi kan tilby et vidt spekter av fuglelitteratur og på beslektede emner. Vår beholdning på mer enn 600 titler inkluderer også titler fra botanikk, entomologi, zoologi etc. Skriv og få tilsendt vår katalog gratis!

THE BIRD BOOKSHOP
Dept. II
21 Regent Terrace
Edinburgh EH7 5BT
Scotland
Tel. 031-556 6042

Reis billigere og bedre til syden!

OBS! Vingreiser får du bare i våre egne feriebutikker,
ikke i reisebyråene.

Kjøp din sydenferie direkte – uten mellomledd.

Vingreiser Trondheim

Søndregt. 14 - Tlf. (07) 53 31 60

Fuglesang i Nord-Norge

TO LYDBÅNDKASSETTER

med 43 av de
vanligste småfuglene
i Nord-Norge
kr 30,- pr. stk. + porto.

Lysbildeserie
med de samme fuglene
kr 200,- + porto.

Bestilles fra:

Tromsø Museum
Publikumsavdelingen
9000 TROMSØ
Tlf. 083-86080

BLAD I
POSTABONNEMENT

TN Postboks 1719
Rosenborg
7001 Trondheim

SALG AV GAMLE NUMMER AV TRØNDERSK NATUR OG
TRØNDERSK NATUR SUPPLEMENT.

Vi selger nå ut restopplagene av Trøndersk Natur og Trøndersk Natur Supplement til meget lav pris. Trøndersk Natur kr. 10.- pr. årgang: Årgang 2/3 nr. 3 og 4 1973 og 1 og 2 1974, årgang 5 nr. 1 3 og 4 1978, deretter komplett, ialt 7 årganger.

Trøndersk Natur Supplement kr. 5.- pr. hefte, ialt 8 hefter til nå. Se oversikt i TN nr. 1 1984.

FRIMERKESENTERET I SENTRUM

Vi fører frimerker ikke bare fra Norge hvor vi har store lagre av postfriske og stemplet samt FDC, men også fra Norden, Vest-Europa og USA samt en del "ukurante land". Vi har for tiden over 100 utvalgshafter fra forskjellige land og områder liggende i foretningen.

Samler du på motiver?

Vi har mange innstikksbøker fulle av merker til 50 øre pr. stk.

Sett deg ned og plukk!

Ellers fører vi det aller meste innen frimerkerekvisita med hovedtyngden på Leuchtturms varespekter, men vi forhandler også Davo albums og rekvisita:

**Trondheim
Frimerkesenteret**

STIKK INNOM EN TUR.

St. Olavsgt. 13, postboks 2014, 7001 Trondheim, tlf. 07-525080